POMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA POMURJE

Leto IX. — Štev. 8 | Murska Sobota, 28. februarja 1957 | Cena din 10.—

Seja Okrajnega odbora SZDL v Murski Soboti

Več skrbi in sredstev za kulturnoprosvetno dejavnost

V letošnji zimski sezoni so občinski odbori Socialistične zveze pripravili dokaj pestre programe raznih strokovnih in ostalih predavanj. Ponekod so imele tudi žene, odbori in predstavniki raznih organizacij dokaj uspele seminarje. Pri tem vzgojnem prizadevanju so se zanašali predvsem na domače moči s področja občine in okraja, le Lendavčani so povabili tovariša Borisa Ziherla iz Ljubljane.

V splošnem je opaziti, da so tečaji z večjo tradicijo, tako kuharski, gospodinjski, zdravstveni in podobni, uspeli. Zanje pravzaprav ni bilo treba prevelikega prizadevanja. Dokajšnje zanimanje so vzbudila tudi predavanja iz kmetijstva, veterine, splošno vzgojna in podobna predavanja. Obisk sicer ni bil nadpovprečen, torej komaj zadovoljiv, razen v beltinski občini, kjer se je udeležilo vsakega predavanja nad 70 ljudi.

Pri tem izobraževalnem delu lahko ugotovimo, da ni bilo zanimanja za politična predavanja, ki jih vsi pojmujejo preozko. Za primer je navesti splošna predavanja o atomski bombi in njenem razvoju. Ta predavanja sodijo v zvrst tehničnih predavanj, toda presegajo tak okvir, ker je nastop atomske znanosti usmeril vso svetovno dogajanje v nove smeri, kar je močno čutiti tako v gospodarstvu kot v politiki.

Manjka sploh pomembnejših poljudnoznanstvenih predavanj s pojasnjevanjem splošnega družbenega razvoja skozi zgodovino. Naši predavatelji-strokovnjaki se preradi omejujejo na suha, prakticistično strokovna predavanja, ki čestokrat niso v skladu z življenjsko prizadetostjo prebivalstva.

Podobno kot je s predavanji, je tudi v izobraževalnih in kulturno prosvetnih društvih. Predvsem v »Svobodah« je čutiti pomanjkanje poglobljenega delovanja. Sploh v vseh prosvetnih in podobnih društvih se pozna, da se ne znajdejo v svojem delokrogu in da niso kos svojim nalogam. To zaradi tega, ker so ta društva popustljiva in se omejujejo le na dramsko dejavnost, ki je za vaško mladino najbolj privlačna in povsod najbolj udomačena. Manjka jim tudi primerna materialna osnova, toda sredstva manjkajo tudi drugod v kulturno prosvetni in vzgojni dejavnosti. Najbolj občutno so prizadete knjižnice, ki nimajo samostojnih prostorov za svoje delovanje in za ureditev čitalnic, ki naj bi postale v vseh občinskih središčih nekakšen klub delovnih ljudi, kjer bi se lahko srečavali tudi ob šahu.

Zanemarjanje kulturnoprosvetnega in vzgojnega dela je povsod močno čutiti. Ta dejavnost je bila doslej v proračunih na poslednjem mestu, čeprav so te potrebe v naši pokrajini v primeri z drugimi na prvem mestu. Opaziti je tudi zapostavljanje teh problemov in nalog v površni organizaciji predavanj, pomanjkljivi izbiri predavateljev in v pomanjkljivem sodelovanju med organizacijami, ki lahko učinkovito posegajo v takšno dejavnost na vasi. Tako je pametneje ločiti agrotehnična predavanja od splošno-vzgojnih in drugih, posebno zato, ker v Pomurju imamo okrajno agrotehnično komisijo v sklopu Ljudske tehnike, ki ve, kako je takšno agrotehnično vzgojno delovanje treba sistematično usmerjati. Razen te obstajajo še druge tehnične komisije, ki spremljajo tehnično vzgojno delovanje po Sloveniji in tudi drugod in lahko izkušeno delujejo, medtem ko priložnostno izbrani strokovnjaki tega ne obetajo.

Že stara resnica, da je treba prizadevanja vseh organizacij v vzgojnem delovanju vskladiti, je našla v letošnji zimski vzgojni sezoni svojo potrditev. Vzgojna vprašanja pač najteže rešujemo z lokalnimi možnostmi. Treba bo iskati stikov z večjimi središči, ki premorejo več kvalitetnih predavateljev s preizkušenimi metodami in oblikami dela.

KMETIJSKO ZADRUŽNIŠTVO

Kmetijske zadruge so se pričele uveljavljati kot pomemben družbeni činitelj pri pospeševanju kmetijstva. S krepitvijo družbenih sredstev za proizvodnjo bodo vedno bolj nosilec razvoja najrazličnejših oblik novih družbenih odnosov na vasi.

V okviru ukrepov za napredek kmetijske proizvodnje imajo kmetijske zadruge posebno mesto in vlogo. Zaradi tega smo si zadnji dve leti prizadevali organizacijsko urediti in ekonomsko okrepiti kmetijske zadruge kot osnovne organizacijske oblike za napredek kmetijske proizvodnje in spremembo družbenih odnosov na vasi.

Rezultati, ki smo jih doslej dosegli, dokazujejo, da kmetijske zadruge lahko učinkovito vplivajo na napredek kmetijstva. Ti rezultati potrjujejo, da je veliko število zadrug materialno in organizacijsko urejenih in da danes predstavljajo močne gospodarske organizacije na vasi. Zadružni skladi so v minulem letu občutno porastli v primerjavi s predlanskim. Tudi proizvodna sredstva naglo naraščajo.

Na osnovi ekonomske krepitve in porasta proizvodnih sredstev v zadrugah so pričeli kliti na naši vasi tudi novi družbeni odnosi. Tako prihaja na primer do raznih kooperacij med kmetijskimi zadrugami in kmetijskimi proizvajalci. Ko so zadruge nabavile prve traktorje in kmetijske stroje, so šele iskale proizvajalce, katerim bi opravljale usluge. Toda vzporedno s porastom števila strojev so se tudi oblike kooperacije izpopolnjevale.

Pri vsem tem je najbolj pomembno, da so proizvajalci sprejeli zadružno mehanizacijo, ki vedno bolj prodira na vas. Do lanskega leta je bilo še precej pomislekov, če bodo zadruge sposobne upravljati mehanizacijo in če jo bodo znale rentabilno izkoristiti. Toda izkušnje so pokazale, da zadruge niso v stanju le rentabilno poslovati, temveč ustvariti tudi pomemben dobiček.

Razen kooperacije, ki jo organizirajo s proizvajalci na osnovi proizvodnih sredstev, gredo zadruge v proces proizvodnje tudi s kontrahiranjem kmetijskih pridelkov. Na tej osnovi zadruge oskrbujejo proizvajalce z velikimi količinami umetnih gnojil in z drugimi sredstvi za reprodukcijo.

Čeprav so ti uspehi šele začetek organiziranega dela kmetijskih zadrug na napredku kmetijske proizvodnje, potrjujejo, da je orientacija dela prek kmetijskih zadrug pravilna. Na osnovi dosedanjega razvoja bo zadruga mnogo hitreje povečala kmetijsko proizvodnjo in izmenjala družbene odnose na naši vasi. S. S.

Slaba udeležba na občinski konferenci SZDL v Lendavi

Minuli teden je bila v Lendavi občinska konferenca SZDL. Dejstvo samo, da je konferenca bila, niti ni toliko zanimivo, kot je graje vredno, da se je konference od 81 izvoljenih delegatov udeležilo le 47 in še med temi nekaj članov starega odbora.

Prav neprijetno nas je iznenadilo, da je iz naselja »Nafte«, torej iz neposredne bližine in iz delavskega središča prišel na konferenco le en sam delegat. Kmečka okolica je bila mnogo močneje zastopana, saj so posamezni delegati prišli tudi po 8 do 10 kilometrov daleč.

Tako brezbrižnega odnosa do organizacije in do članov SZDL, kot ga je pokazalo precejšnje število delegatov, skorajda ne moremo razumeti. Kako je mogoče govoriti o uspešnem delu te množične politične organizacije in o pridobivanju novih članov, če se izvoljeni delegati ne potrudijo niti na občinsko konferenco?

VELIKO ZANIMANJE TUJE MLADINE ZA JUGOSLAVIJO

Letos bo obiskalo Jugoslavijo veliko mladincev in študentov iz raznih dežel Evrope in Amerike. Letovišča in taborišča na prostem so že sedaj domala zavzeta.

S posredovanjem Biroja za mednarodno izmenjavo mladine in študentov Jugoslavije je lani prebivalo pri nas okrog 3000 mladincev in študentov iz raznih krajev sveta. Letos pričakujejo, da jih bo še več prišlo v našo deželo.

Za člane socialističnih in drugih organizacij bodo priredili seminarje, na katerih se bodo mladinci in študenti poučili o družbeni in državni ureditvi naše države in njenim gospodarskim sistemom. Predvidevajo tudi turneje v številne kraje.

Za potovanje v Jugoslavijo se najbolj zanimajo mladinci iz Francije. Dosedaj se jih je prijavilo že tisoč. Socialistična mladinska organizacija »Leo Lagrange« iz Pariza bo poslala v kraljevško letovišče 200 svojih članov. Več francoskih študentskih organizacij bo poslalo svoje člane v Jugoslavijo. Prve skupine bodo prišle že aprila.

V poletnih mesecih nas bodo obiskale tri skupine belgijskih študentov, dve sto članov Nacionalnega združenja angleških študentov in petdeset mladincev-laburistov, potem skupina študentov raznih fakultet iz ZDA in 120 študentov glasbenega kolegija iz New Yorka.

Okrog pet tisoč članov zapadnonemške socialistične mladinske organizacije »Falken« bo preživelo svoje počitnice v jugoslovanskih letoviščih. Za obisk v Jugoslaviji se zelo zanimajo tudi mladi ljudje iz skandinavskih držav.

Biro za mednarodno zamenjavo mladine in študentov se že pripravlja na letošnjo sezono. V vseh glavnih mestih republik, na Reki, v Splitu in Dubrovniku bodo sprejemna središča. V Zadru, Kraljevici in Dubrovniku pa bodo odprli mednarodna taborišča in priredili mednarodne seminarje.

PRIPRAVE ZA VOLITVE

DELAVSKIH SVETOV

(Iz razgovora s podpredsednikom Zveze sindikatov Jugoslavije Dragi Stamenkovićem)

V vseh ljudskih republikah bodo do aprila volitve v nove delavske svete gospodarskih podjetij. Zaradi tega pričakujemo, da bodo priprave potekale v znamenju analize lanskoletnega poslovanja podjetij in dela organov delavskega samoupravljanja.

Za analizo dosedanjega dela in poslovanja podjetij lahko najbolj služi zaključni račun, kajti to je finančni pokazatelj, kako je podjetje delalo, oziroma kakšne uspehe je doseglo in kakšne slabosti je bilo opaziti. O zaključnih računih lahko govorimo ne glede na to, da jih ljudski odbori niso dokončno potrdili. Prav gotovo bodo primeri, ko ljudski odbori zaključnih računov ne bodo pravočasno potrdili, toda delovni kolektivi lahko razpravljajo o njih v obliki, v kakršni jih je sestavilo podjetje.

Letos bo gotovo mnogo več govora o raznih izdatkih podjetij kot doslej. V podjetjih je čestokrat slišati, da na primer okoli 80 odstotkov sklada za samostojno razpolaganje gre za razne obvezne dajatve, ki pa niso potrebne. Tako na primer na razne zamudne obresti, penale in dr. in ki predstavljajo včasih dokaj visoke zneske. Kolektiv bi se moral zanimati za takšne izdatke in videti, če so bili zares upravičeni ali ne, kar pomeni, da mora bolj skrbno spremljati delo komercialnega sektorja. Sedaj je priložnost, da delavski sveti analizirajo te stvari, ker se je pokazalo, da v komercialnem poslovanju leže osnovne slabosti v delu naših podjetij.

Ob tej priložnosti se delavski sveti in kolektivi morajo podrobneje seznaniti z nabavo surovin, s stroški nabave, z zalogami v podjetju itd. To so ekonomska vprašanja, na katerih so zainteresirani predvsem organi delavskega samoupravljanja.

Pokazalo se je, da so slabosti v delu podjetij med drugim tudi v tem, ker ni analize o raznih izdatkih. Vodje gospodarsko-računskih sektorjev, ki so po večini knjigovodje in v manjšem številu ekonomisti, imajo sicer statistične podatke o potrošnji, nimajo pa analize, zakaj se trošijo sredstva in kakšni so stroški v primerjavi s preteklim letom, v kakšni meri so porastli, kaj je temu vzrok, so možnosti za njihovo znižanje itd.? Ko govorimo o materialnih stroških, mora analiza pokazati, zakaj ti stroški naraščajo. Je vzrok v cenah surovin ali v prebijanju materialnih stroškov? Ni redek primer, da imajo podjetja velike materialne stroške proizvodnje. To pomeni, da ni bilo pravilnega gospodarjenja, zato je treba vedeti, kako je z normativom materiala.

Analiza materialnih stroškov mora biti dostopna slehernemu delavcu, da lahko vidi, kje so možnosti za znižanje proizvodnih stroškov. Te analize lahko pokažejo delavcem, kje trošijo več električne energije kot je potrebno, če so stroji delali »na prazno«, koliko bi lahko prihranili premoga itd. Delavski sveti pa bodo ob tej priložnosti morali podrobneje proučiti tudi vzroke obolenj in bolezenskih dopustov, kajti pokazalo se je, da so se te vrste izdatki lansko leto precej povečali. S. S.

Pričela se je razprava o okrajnem družbenem načrtu

Letos za 15 odstotkov večji narodni dohodek

Z letošnjimi družbenimi načrti — od zveznega pa do občinskih — bodo dobili delovni kolektivi gospodarskih organizacij in komun mnogo več ugodnih pogojev za ustvarjalno gospodarjenje, kar bo prišlo še posebno do izraza, ko bomo postopoma spremenili dosedanji plačni sistem in delitev dohodka.

Izredno važna postavka v osnutku letošnjega družbenega načrta za Pomurje — 10-odstotno povečanje proizvodnje materialnih dobrin in predmetov osebne potrošnje — narekuje delovnim kolektivom naših podjetij, da bodo morali letos še bolj smelo prilagoditi svoje proizvodne možnosti osnovnim zahtevam družbenega načrta in spremenjenemu položaju na trgu. Za uresničenje letošnjih obveznosti bo važno tudi varčevanje in gospodarnostno uporabljanje investicijskih sredstev.

Družbeni proizvod naj bi se povečal za 18 odst. (lani 7,024.022.000 din, letos pa 8,373,271.000 din). Narodni dohodek pa se bo povečal od lanskih 5,810.072.000 na 6,679.633.000 din ali od 43.360 din na 49.820 din na prebivalca.

V industriji pričakujejo letos splošno povečanje proizvodnje za 32 odst. Na naftnih poljih naj bi letos predvidoma načrpali za 82 odst. več nafte. Obratovala bo tudi že nova degazolinaža. V nekaterih podjetjih bodo začeli izkoriščati nove zmogljivosti in bodo povečali proizvodnjo tudi zaradi rekonstrukcije obratnih naprav in nabave novih strojev. Uresničevanje obveznosti v industrijskih podjetjih bo odvisno tudi od važnih subjektivnih činiteljev; organi delavskega upravljanja se bodo morali še odločneje zavzeti za maksimalno izkoriščanje in vzdrževanje svojih zmogljivosti, za manjše rekonstrukcije in racionalizacije s hitrim proizvodnim učinkom, za večjo storilnost, boljšo organizacijo dela in smotrnejšo uporabo surovin, za večje strokovno usposabljanje zaposlenih in pravilno nagrajevanje.

Kmetijskih pridelkov naj bi bilo za 9 odst. več kot lani. Izboljšati bo potrebno predvsem njivski kolobar v dobro krmnih rastlin. Primerjava pomurskega kolobarja z republiškim in avstrijskim kaže, da sejemo pri nas preveč žita. Predvideno je tudi povečanje porabe umetnih gnojil od 8.015 ton v lanskem letu na 10.000 ton letos. Okrajni investicijski sklad za kmetijstvo bo znašal 72 milijonov, sklad za pospeševanje kmetijstva pa 44 milijonov dinarjev.

Ustrezno povečanje proizvodnje in storitev predvidevajo tudi v drugih gospodarskih panogah. Tako naj bi se povečal obseg gradbenih del za 11 odst., predvsem zaradi intenzivnejše stanovanjske graditve, blagovni promet na drobno naj bi porastel za 10 odst., promet na debelo pa za 7 odst. (to bo moči doseči z razširitvijo trgovskega omrežja in večjo izbiro blaga), v gostinstvu naj bi se povečal promet za 4 odst., v obrti pa proizvodnja in storitve za 3 odst. v primerjavi z lanskim letom.

Letos bodo lahko tudi investirali nekaj več sredstev kot lani. Lokalni investicijski skladi (okrajni in občinski) bodo znašali skupaj okrog 576 milijonov dinarjev, gospodarske organizacije pa bodo predvidoma zbrale 225 milijonov 374 tisoč dinarjev.

O družbenem načrtu za okraj M. Sobota so začeli razpravljati prav te dni. Razprava naj bi bila končana že do 10. marca. Rok je zelo kratek in bo treba pohiteti, kajti družbeni načrt bo postal življenjski zakon samo tedaj, če bo zares rezultat široko zasnovanih razprav med neposrednimi uresničevalci. -ko

OBVESTILO

Glavni odbor Prešernove družbe bo imel razširjeno sejo v četrtek, 7. marca ob 10. uri dopoldne v Klubu ljudskih poslancev v Ljubljani, Puharjeva ul. 11.

Dnevni red:

1. Letno poročilo.
2. Slučajnosti.

Poverjeniki in člani, ki se žele udeležiti seje, naj izposlujejo vabila v upravi, Tomšičeva 5. do ponedeljka, 4. marca t. l.

Tajništvo

Ob zaključku

Komiteji Organizacije Združenih narodov razpravljajo o poslednjih točkah dnevnega reda. Generalna skupščina ima svoje zaključne seje. Dvanajsto zasedanje se približuje h koncu.

Oceno njenega dela, končno in precizno, bo mogoče dati šele takrat, ko bomo poznali odločitev glede umika izraelskih enot. Ta problem je zahteval toliko časa in naporov, da je pustil svoj pečat na vsem zasedanju. Zato od njega zavisi tudi zaključni račun.

Med tem časom pa so v odborih končali razpravo o dveh pomembnih vprašanjih.

Minimum

Ekonomsko-finančni odbor je priporočil Generalni skupščini, da vloži nove napore za ustanovitev Specialnega sklada OZN za pomoč ekonomsko nerazvitim deželam. Resolucija predvideva, da komite za ustanovitev sklada pripravi »pravne okvirje« za izdelavo statuta.

Čeprav so resolucijo soglasno sprejeli, predstavlja minimum, ki ga je bilo mogoče doseči v času in pogojih, ko je nasprotovanje nekaterih velikih držav še vedno zelo močno. S tem je storjen določen napredek na pravnem in ekonomskem področju in dana osnova za bodoče delo. Toda ta resolucija se še vedno giblje v omejenih okvirjih in s svojimi priporočili zaostaja za potrebo, da bi sklad čimprej ustanovili. Ekonomski in politični razlogi, ki zahtevajo ekonomsko pomoč prek OZN, v tej resoluciji niso dobili ustreznega izraza.

Maksimum

Tudi ciprski problem so odstranili z dnevnega reda Političnega odbora s kompromisno resolucijo. Podobno kot alžirskega.

Zainteresiranim državam so naročili, da obnovijo in nadaljujejo razgovore in najdejo miroljubno, demokratično in pravično rešitev v skladu z Ustanovno listino OZN. Kot pogoj postavljajo ustvarjanje »atmosfere miru«.

Indijska delegacija, ki je predlagala sprejete resolucije, je točno ocenila položaj v Političnem odboru in razpoloženje delegatov, zato je s svojo kompromisno formulo zadovoljila nasprotujoče si zahteve. Splošno zadovoljstvo delegatov, pretkano z različnimi tolmačenji, potrjuje, da je bil napor indijske delegacije konstruktiven.

Kakor v alžirskem primeru so tudi tu zainteresirane strani dolžne s pregovori najti sporazum in sicer v skladu z načeli Ustanovne listine OZN, ki vključuje tudi pravico narodov do samoopredelitve. Združeni narodi, čeprav to ni rečeno v resoluciji, imajo pravico zahtevati otipljive rezultate, ker so pristojni razpravljati o tem sporu.

Čeprav so se izognili obsodbi katerekoli strani in konkretni odločitvi, iz vsega poteka razprave je vendarle mogoče ugotoviti, da so Ciprčanom priznali osnovno pravico, da zahtevajo izpolnitev svojih osnovnih zahtev. Od držav v sporu, predvsem od Velike Britanije pa so zahtevali, da pokaže polno razumevanje in mnogo dobre volje, kako bi ciprski problem prenehal povzročati skrb in ustvarjati nevaren položaj na Srednjem Vzhodu.

Federacija

V vodilnih arabskih državah že dolgo govorijo o neki federaciji, ki bi lahko okrepila njihove medsebojne stike. Sirija in Egipt sta že pričela razgovore o ustanovitvi unije med svojima dvema državama. Sedaj je jordanska vlada izrazila željo, da se vključi v federacijo z Egiptom, Sirijo in Saudsko Arabijo. Izjavila je, da bo v tej smeri podvzela potrebne korake. Verjetno je, da bodo o tem govorili na bližajočem se sestanku velikih arabskih štirih v Kairu.

Ideja o četverni federaciji je brez dvoma izraz težnje arabskih držav za krepkejšo povezanostjo, izraz težnje, ki je zlasti globoko pognala korenine v dneh sueške vojne epizode, ko je arabska solidarnost močno prišla do izraza. Toda v sedanjih pogojih je žal le samo lepa ideja.

Zmanjšanje britanskih sil v Zahodni Nemčiji

Zunanji in obrambni ministri sedmih dežel — članic Zahodnoevropske unije razpravljajo o nameri Velike Britanije, da umakne del svojih enot iz Zahodne Nemčije. Velika Britanija, ki namerava umakniti kar do 27.000 svojih vojakov s tega področja, ima za to več kot tehten vzrok. Britanci preprosto ne prenesejo več stroškov za obrambo, zato zmanjšujejo število ljudi, ki so pod orožjem.

Temu britanskemu ukrepu najbolj nasprotuje Francija, ki očita Britaniji nelojalnost, ker je Francija nekoč pristala na nemško oborožitev samo pod pogojem, če britanske enote ostanejo na področju Nemčije. Tudi Nemci trdijo, da Britanija nelojalno postopa napram Nemčiji, ker jo puščajo brez efektivne suhozemske obrambe v trenutku, ko še ni dovolj izdelan sistem raketne zračne obrambe za vso Zahodno Evropo.

Vsi ti argumenti zahtevajo jasno stališče Britanije, ki bo morala povedati ne kdo ve kako laskavo mnenje o francoski in nemški lojalnosti napram Britaniji. Britancem predvsem ni jasno, zakaj se upirajo Francozi temu ukrepu, ko pa so sami že umaknili svoje enote s tega področja in jih poslali v Alžir. Britanska javnost prav tako ne more razumeti tega, kakšno moralno pravico imajo Nemci do očitkov, ko pa niso hoteli ničesar prispevati za zmanjšanje stroškov vzdrževanja britanskih enot v Nemčiji.

Takšnih očitkov je še več. Kar zadeva ostale partnerje, jim Britanija lahko predoči dejstvo, da je sama doslej prenašala največje breme skupne obrambe. Medtem ko so ostale države skoraj izključno in predvsem skrbele za svoje gospodarstvo, so Britanci dajali denar za vojsko, medtem ko jim je gospodarstvo stagniralo. Ta dejstva seveda niso prijetna in opravičujejo britansko odločitev, ki je našla podporo v domači javnosti.

Za primeren kompromis je potrebna torej predvsem uvidevnost kontinentalcev.

Trmasti Izraelci

Predsednik izraelske vlade Ben Gurion je v parlamentu ponovil stališče svoje vlade, da Izrael za nobeno ceno ne bo dopustil, da bo Gaza povrnjena Egiptu. Vendar pa ne bo zaprl vrata razgovorom, ker so »prijateljske sile« predlagale, naj bi komisija OZN na kraju samem proučila možnosti za mirno poravnavo spora. To je razlog, je rekel Ben Gurion, zakaj Izrael znova ne zahteva in ne bo zahteval izraelske administracije na področju Gaze. Komisiji OZN pripisuje Izrael velik pomen in sodi, da so s tem ustvarjene možnosti za sporazumno ureditev. Kar se tiče Akabskega zaliva, je po mnenju Izraela najvažnejše, da mu zagotove poroštvo za pripoznanje pravice do svobodnega prehoda izraelskih ladij v skladu z Ustanovno listino OZN. Ko je omenil morebitne sankcije proti Izraelu, je rekel, da to ne bo napotilo Izraela k temu, da bi se odrekel svojim pravičnim zahtevam.

Sprejeta resolucija o Cipru

Generalna skupščina je sprejela indijsko resolucijo o ciprskem problemu, ki je bila predhodno sprejeta v Političnem odboru. Resolucija predstavlja kompromisno gledišče glede miroljubne rešitve spora na osnovi razgovorov, zasnovanih na načelih Ustanovne listine Združenih narodov. Za resolucijo je glasovalo 55 prisotnih delegacij. Nobena delegacija ni glasovala proti, niti se ni vzdržala glasovanja.

Novo državno posojilo v Franciji

Francoski finančni strokovnjaki so pripravili nov projekt za ozdravitev francoskega deficitnega proračuna. Konec marca bo razpisano novo državno posojilo in povečani bodo davki. To tretje državno posojilo v enem letu bo razpisano na 100 milijard frankov. Naslednjih 50 milijard frankov naj bi v enem letu prineslo povečanje davkov.

Sedanji francoski proračun predvideva 600 milijard frankov primanjkljaja. Proračuni francoske nacionalne banke pa kažejo, da bo deficit dosegel 2000 milijard frankov, če ne bodo zmanjšani stroški državne uprave, uvoz in stroški operacij v Alžiru, ki se v sedanjem tempu le povečujejo.

Zasedanje Zvezne ljudske skupščine

V torek je bila skupna seja Zveznega zbora in Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine. Oba doma sta razpravljala o osnovnih načelih zakona s stanovanjskega področja, o čemer je poročal član Zveznega izvršnega sveta Moma Markovič. Na osnovi razprave je Skupščina sprejela resolucijo o osnovnih načelih stanovanjske zakonodaje, katere predlog je izdelal Zvezni izvršni svet.

V Skupščini so poslušali tudi ekspoze Koče Popoviča, o nekaterih zunanjepolitičnih vprašanjih.

DOMA IN PO SVETU

— *Predstavnik Državnega tajništva za zunanje zadeve* Branko Drašković je na nedavni konferenci za tisk izjavil, da razvoj sovjetsko-jugoslovanskih odnosov ne zavisi predvsem od Jugoslavije. Ne strinjamo se s tem, je dejal, da gotova nesoglasja z vlado ZSSR tolmačijo kot napade na Sovjetsko zvezo.

— *Egiptovski predsednik Naser je pozdravil idejo* premiera LR Kitajske in Ceylona o sklicanju nove Bandunške konference in izjavil, da bi takšna konferenca v sedanjih pogojih bila zelo koristna.

— *Predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade* je izjavil, da bodo nove volitve v skupščino verjetno marca prihodnjega leta.

— *Jugoslovanski delegat dr. Djura Ninčič je podprl predlog* grške delegacije v Političnem odboru glede ciprskega problema. Problem Cipra, je dejal Ninčič, prehaja v močno nacionalno gibanje, ki izvira iz prizadevanja velike večine prebivalstva, da bi samo odločalo o svoji usodi.

— *Britanski ministrski predsednik Harold Macmillan je odgovoril* na predlog predsednika sovjetske vlade o določitvi drugega datuma za Macmillanov obisk Sovjetski zvezi. Harold Macmillan sporoča, da bo stopil v stik s sovjetsko vlado takoj, čim bo mogoče določiti nov datum obiska.

— *V Rimu so podpisali jugoslovansko-italijanski gospodarski sporazum,* po katerem bo Italija odprla Jugoslaviji kredit 30 milijonov dolarjev za nakup industrijske opreme.

— *Predsedniki vlad Francije, Zahodne Nemčije, Italije,* Belgije, Nizozemske in Luksemburga so se v Parizu sporazumeli o skupnem zahodnoevropskem tržišču in o Evroatomu.

O Izraelu še ni odločitve

Ameriški zunanji minister Dulles je z izraelskim ambasadorjem Aba Ebanom razpravljal o vprašanju umika izraelskih enot s področja Gaze in zaliva Akabe. Po teh razgovorih je bilo objavljeno sporočilo, ki omenja tudi ameriško pripravljenost, da vpliva v cilju zaščite izraelske varnosti. Nadalje je rečeno, da bo izraelski ambasador ostal tudi v bodoče v tesnem stiku z ameriškim zunanjim ministrstvom. Izraženo je upanje, da bodo razgovori z generalnim sekretarjem OZN Hammarskjöldom dobra osnova za rešitev tega problema, tako da zategadelj ni nuje, da bi Generalna skupščina morala izreči poslednjo besedo glede zahtev po sankcijah proti Izraelu.

Tudi v britanski vladi so spregovorili v korist Izraela, sicer s pripombo, da se naj umaknejo iz Gaze in Akabskega zaliva, kar naj bo potlej pod kontrolo enot OZN. Mnenja za in proti zavlačujejo rešitev tega spornega problema in še vedno onemogočajo primerne ukrepe Generalne skupščine proti Izraelu. Preostane le upanje, do bodo neposredni razgovori naposled le koristili.

Razgovori Eisenhower - Guy Mollet

Predsednik francoske vlade Guy Mollet in minister zunanjih zadev Cristian Pineau sta odpotovala v Ameriko. Francoski premier ni dal nobenih pomembnih izjav o razgovorih v Washingtonu. Omenil je le, da bo govoril o problemih izgradnje Evrope in povezovanja Evrope z Afriko, ter jasno — o krepitvi ameriško-francoskega prijateljstva. Francoska javnost spremlja to srečanje z velikim optimizmom in izraža prepričanje, da bodo kmalu izglajeni vsi nesporazumi in nasprotja, ki so nastala s problemom Sueza in podobnih francoskih afer.

Obmejni spor med Francijo in Marokom

Obmejni spor med Marokom in Francijo je nastal pred dvema mesecema s sprejetjem projekta o administrativni organizaciji Sahare. Vlada v Rabatu meni, da je Francija s tem projektom priključila k Sahari še del »naravnega ozemlja Maroka«. Do hitrega zaostrevanja je prišlo pred dnevi z odločitvijo francoskega generalštaba, da podvzame »očiščevalne« operacije v Mauritaniji, kjer so se domačini uprli Francozom. Maroška vlada izjavlja, da ne dovoli, da bi tuja armada vzdrževala red na njenem ozemlju in zahteva umik 125.000 francoskih vojakov s svojega področja.

Konferenca štirih v Kairu

(Arabska gledišča)

V egiptovski javnosti pripisujejo velik pomen konferenci med predsednikom Naserjem, Kuatlijem, kraljem Saudom in Huseinom v Kairu, kljub temu da o dnevnem redu ni ničesar znanega. Gotovo pa je v središču pozornosti stališče do Izraela in vprašanje odnosov arabskega sveta do Vzhoda in Zahoda. Obveščeni krogi menijo, da bodo razpravljali tudi o politiki štirih dežel do Severne Afrike, pa tudi o problemu Sueškega prekopa.

Obveščeni krogi verjamejo, da bo po razgovorih objavljena skupna deklaracija, ki bo predvidevala konkretno akcijo štirih dežel. S tem bi opozorili svet, da ne gre za egiptovski problem, temveč za problem arabskega sveta. Verjame se, da so Egipt, Sirija, Saudska Arabija in Jordan pripravljeni podvzeti vse mogoče ukrepe, da Izrael prisilijo k umiku. Največje upanje imajo v stališču ZDA in OZN.

Na tem sestanku bo verjetno Saud govoril o svojem obisku pri Eisenhowerju in o ameriški politiki. Poleg tega bodo gotovo poudarili svojo pripravljenost, nadaljevati neodvisno arabsko politiko, pripravljenost sprejemati pomoč od koder koli, toda ne v odvisnosti od blokovske politike.

MADŽARSKO GOSPODARSTVO NA POTI OZDRAVITVE?

Madžarska vlada je pred kratkim imenovala nekaj komisij z nalogo, da proučijo posamezne panoge gospodarstva in v skladu z vladno deklaracijo z dne 5. januarja letos priporočijo ukrepe, ki bi jih bilo treba nujno podvzeti zaradi učinkovitega reševanja gospodarskih problemov države.

Poročilo komisije za industrijo pravi, da je prejšnji centralizem predstavljal eno glavnih preprek pri dvigu življenjske ravni širokih množic. Ob ugotovitvi, da je življenjska raven začasno padla, predlaga komisija, da bi prenehali s prejšnjimi metodami dajanja podrobnih instrukcij industrijskim podjetjem in da poiščejo učinkovitejšo pot kontrole ter pri tem upoštevajo kot osnovno rentabilnost posameznih podjetij.

Komisija za kmetijstvo je poudarila, da je končno treba prenehati s prisilno kolektivizacijo, ki je v zadnjih letih povzročila pri kmetu veliko nezadovoljstvo. Poudarjajo pa tudi, da je kljub načelu spoštovanja prostovoljnosti treba še naprej krepiti zadružno gibanje in razvijati kolektivna gospodarstva. Komisija za kmetijstvo posebej poudarja potrebo povečanja živinskega sklada zaradi izvoza in zaradi boljše preskrbe domačega prebivalstva z mesom.

Komisija za cene vztraja v svojem poročilu na obnovitvi sistema cen in uvedbi politike cen.

Analiza izgub

Po podatkih madžarskega Centralnega urada za statistiko so energetski objekti, metalurgija in strojegradnja v Budimpešti pretrpeli v oktobrskih in novembrskih dogodkih okoli 75 milijonov forintov materialne škode. Mestni promet v Budimpešti je pretrpel 25 milijonov forintov škode, medtem ko izgube trgovine v blagu in inventarju presegajo 600 milijonov forintov. Stanovanjska poslopja in komunalni objekti so pretrpeli škodo, ki jo cenijo na približno 260 milijonov forintov, medtem ko so zdravstvene ustanove in bolnišnice v glavnem mestu Madžarske poškodovane za 15 do 20 milijonov forintov.

Kulturne ustanove v Budimpešti so prav tako pretrpele občutne, ponekod celo nenadomestljive izgube. Poškodovanih je okoli 170 prosvetnih ustanov, med njimi tri univerze in ena visoka šola. Škodo cenijo na 40 milijonov forintov.

Objavljeni statistični podatki govore tudi o izgubah, ki so jih budimpeštanska podjetja utrpela zaradi večtedenskega zastoja v proizvodnji.

Brezposelnost

Zaradi pomanjkanja premoga oziroma energije je zadnje mesece prišlo do ustavitve dela v posameznih vejah industrije in do odpuščanja precejšnjega števila delavcev. Število nezaposlenih je porastlo tudi zaradi zmanjšanja delovnih mest v državni upravi, v državnih ustanovah in družbenih organizacijah.

Zaradi rešitve tega težkega vprašanja — brezposelnosti, so v Budimpešti ustanovili nekoliko uradov za posredovanje dela. Nezaposlenim nudijo možnost, da se zaposlijo v gradbeni industriji in rudnikih. Toda za kvalificirane kovinarje in druge strokovne delavce, ki so v Budimpešti ostali brez zaposlitve, delo v gradbeništvu in rudnikih ne more pomeniti zadovoljive rešitve, kajti oni se v teh vejah pojavljajo kot nekvalificirani, kvečjemu kot priučena delovna sila. Najtežje je zaposliti v svojih strokah tehnike in šoferje, medtem ko je uslužbencem brez posebne kvalifikacije najtežje najti tudi začasno zaposlitev.

Rešitev problema brezposelnosti na Madžarskem je brez dvoma povezana z normalizacijo in saniranjem celotnega gospodarskega življenja države.

Ali res ni pomoči?

Gruča pred blagajno. Prerivanje, kričanje, suvanje. Nekomu so potrgali gumbe. Slišati je pritožbo: »Prišel sem prvi, karto pa bom dobil zadnji«.

Takšen prizor je često pred blagajno kina »Park«. Kdor je močnejši, dobi prej vstopnico. Lepa zgradba kina in takšni prizori. Ali je to skladno? Ali ne bi bilo mogoče storiti tako, kot je v večjih mestih: čakati na vstopnice v lepi vrsti? Ali res ni pomoči?

PRED KONGRESOM ZVEZE NOVINARJEV V ZAGREBU

DVE STOLETJI JUGOSLOVANSKEGA TISKA

Kongres Zveze novinarjev Jugoslavije, ki je vsako tretje leto, je sklican letos 1. in 2. marca v Zagrebu. Nad dva tisoč novinarjev, ki so člani Zveze in hkrati z njimi vsa jugoslovanska javnost pripisujejo temu kongresu poseben pomen, ki je povezan z minulim triletnim obdobjem razvoja tiska in novinarstva v Jugoslaviji.

Zgodovina jugoslovanskega tiska se prične s časopisom »Slaveno-serbski magazin«, katerega prvo in edino številko je izdal srbski pisatelj, zgodovinar in kartograf Zaharije Stefanović Orfelin v Benetkah leta 1768. Nekoliko trajnejšega značaja je bil poizkus grškega tiskarja Markidesa Pulje, ki je v letih 1791—92 na Dunaju izdajal prvi srbski list »Serbskija Novini«, za katerimi so, prav tako na Dunaju, prišle »Slaveno-Serbskije Vjedomosti« (1792—94). Vendar prvi list na ozemlju današnje Jugoslavije predstavljajo »Ljubljanske Novice«, ki jih je slovenski književnik Valentin Vodnik izdajal v Ljubljani v letih 1797—1800. Prvi hrvatski list v domačem jeziku je pričel izdajati mnogo kasneje, leta 1835, hrvatski publicist in politik Ljudevit Gaj v Zagrebu pod imenom »Novine Hrvatske«.

Do naglega razvoja tiska pri nas je prišlo šele v drugi polovici minulega stoletja. Ko je leta 1844 izhajalo še vsega 8 srbskih in hrvatskih političnih listov, jih je 1864. bilo že 15. Leta 1884 je izhajalo že 118 raznih listov in časopisov (55 v cirilici in 63 v latinici), deset let kasneje 217 (135 v cirilici in 82 v latinici). Tako je od prvih začetkov jugoslovanskega tiska do leta 1912 izhajalo skupno 1.127 srbskih listov in časopisov (823 je do tega leta prenehalo izhajati) in 812 hrvatskih (od tega jih je prenehalo izhajati 570). Torej je leta 1912 izhajalo 300 srbskih, 240 hrvatskih in 106 slovenskih listov in časopisov...

Novo obdobje razvoja za jugoslovanski tisk se prične z ustanovitvijo enotne države. Po zadnjem statističnem pregledu iz obdobja med obema svetovnima vojnama, je leta 1939 izhajalo v Jugoslaviji skupno 1.245 listov in časopisov, od tega 109 na manjšinskih in tujih jezikih. Število dnevnih listov je bilo razmeroma veliko — 29 na jugoslovanskih in 9 na manjšinskih in tujih jezikih.

Poleg obnove velikega števila listov in časopisov, ki so prenehali izhajati v drugi svetovni vojni, so povojna leta prinesla množico novih publikacij, ki so skupaj s spremembo pogojev dela pisateljev, novinarjev in izdajateljev dali jugoslovanskemu tisku novo podobo.

Skupno število listov in časopisov ter ostalih periodičnih publikacij, ki jih je še leta 1948 bilo vsega 538, se je leta 1952 naglo povzpelo na 921, naslednje leto na 1.005, leta 1954 na 1.133, predlanskim na 1.231 in končno v lanskem letu na 1.345. Čeprav je dnevnih listov manj kot pred vojno, so bolje razporejeni in prilagojeni lokalnim potrebam posameznih področij. Lani je izhajalo v vsej državi 18 dnevnikov, katerih dnevna naklada se je gibala okoli 900.000: po trije v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, po dva v Novem Sadu in Reki, po eden v Mariboru, Sarajevu, Splitu, Osijeku in Skoplju. Dnevnike imata tudi italijanska in madžarska narodna manjšina.

Razen teh dveh dnevnikov imajo številčno močnejše narodnostne manjšine razvit tudi periodični tisk. Precejšnje število publikacij — listov, časopisov in biltenov, predvsem informativnih in znanstvenih — izdajamo tudi v svetovnih jezikih — angleškem, francoskem, ruskem in nemškem. Lansko leto je izhajalo v Jugoslaviji tudi osem periodičnih publikacij v esperantu.

ŠE NI PODATKOV

Zvezni sklad za pospeševanje kmetijstva je imel lani 2.300 milijonov dinarjev. Od tega zneska je 670 milijonov porabljenih za kmetijske akcije, ki smo jih začeli že leta 1955. Za uresničitev lanskoletnega programa je uporabljenih 1.279 milijonov dinarjev, tako da je ostalo skupno 351 milijonov neizkoriščenih sredstev.

Ker sta v kmetijstvu glavni panogi poljedelstvo in živinoreja, je za njun napredek porabljenih tudi največ sredstev. Tako je za premiranje pridelanih in prodanih količin semena belih žit izdanih 397 milijonov dinarjev, za pospeševanje proizvodnje hibridne koruze pa 221 milijonov dinarjev. Nekaj sredstev je uporabljenih za pospeševanje pašništva, za poskuse z umetnimi gnojili itd.

Za razvoj živinoreje je uporabljenih 358 milijonov dinarjev. Pri tem je najvažnejša merinizacija ovac. Za to akcijo smo iz zveznega sklada izdali nad 73 milijonov dinarjev. Merinizacija ovac je bila uspešna zlasti v Makedoniji. V kolikor bi s to akcijo nadaljevali v enakem tempu, bi čez nekaj let sami imeli zadostne količine kakovostne domače volne, ki bi krile potrebe tekstilne industrije. Tako bi občutno zmanjšali in sčasoma popolnoma ukinili uvoz volne iz inozemstva, kar bi izredno ugodno vplivalo na našo plačilno bilanco.

Ker je naloga zveznega sklada za pospeševanje kmetijstva reševanje ključnih problemov v kmetijstvu, bi bilo zanimivo poznati uspehe, ki smo jih dosegli z uporabo sredstev za razne akcije in v kakšni meri so te akcije vplivale na povečanje proizvodnje predmetov, ki so važni za prehrano prebivalstva in industrije. Toda zvezni sklad za pospeševanje kmetijstva in Zveza kmetijskih zbornic Jugoslavije trenutno nimata teh podatkov.

Prav tako pomembni bi bili podatki o pravilnem in namenskem koriščenju odobrenih sredstev. To pa ravno zaradi tega, ker je dosedanja finančna kontrola pokazala, da gre za primere nenamenske uporabe sredstev in neupravičenega odlaganja rokov posameznih akcij.

Šele takrat, ko bomo sešteli vse rezultate in v celoti izvedli kontrolo nad koriščenjem denarnih sredstev, bo mogoče dobiti jasno sliko o uspešnem ali neuspešnem delu zveznega sklada za pospeševanje kmetijstva.

Toda ko govorimo o tem, ne mislimo na to, da bi ti podatki morali pokazati, da ta sklad ni potreben. Takšno pojmovanje, če že kje obstaja, ni pravilno že zaradi tega, ker je kmetijstvo takšna gospodarska panoga, ki zahteva več časa in večja, stalna vlaganja, če hočemo doseči pomembnejše uspehe. Ko govorimo o teh stvareh, hočemo opozoriti predvsem na to, da je sredstva, ki jih je skupnost namenila kmetijstvu in ki jih ni na pretek, treba čim smotrneje in čim racionalneje koristiti za napredek našega kmetijstva.

AKTUALNOSTI

Znižanje cen votlemu steklu

Posamezne tovarne votlega stekla so pričele zniževati cene nekaterih vrst trgovskega in embalažnega stekla. To znižanje se je pričelo že v drugi polovici lanskega leta. Poudarjajo, da je do znižanja prišlo predvsem zaradi večje produktivnosti dela, delno pa tudi zaradi prihranka na materialu.

Toda v proizvodnji stekla so gotove težave, ki izvirajo iz slabe kakovosti osnovnih surovin in pomanjkanja embalaže.

Zaščita domače proizvodnje

Čestokrat poudarjamo, da je iz zdravstvenih razlogov treba domačo sol jodirati (Kreka in morska sol). V ta namen uporabljajo kalium jodid, ki ga do nedavnega nismo izdelovali doma, temveč smo ga uvažali. Toda marca lanskega leta so pričele v Sisku poskusno obratovati naprave za proizvodnjo kalium jodida.

Doslej smo doma izdelali okoli 850 kg joda, medtem ko se mesečna proizvodnja giblje okrog 115 kg. Prodajna cena kalium jodida se glede na dosedanji obseg proizvodnje giblje okrog 7.000 dinarjev za kg. S povečanjem proizvodnje lahko pričakujemo tudi znižanje prodajnih cen.

Naše potrebe joda in jodnih soli znašajo letos okoli 3.000 kg. Od tega je približno 1.500 kg kalium jodida namenjeno za potrebe solarn, za farmacevtske namene pa približno 700 kg in okoli 800 kg joda.

Domači potrošniki poudarjajo, da je vsaj začasno bolje sprejeti ceno 7.000 dinarjev za kg in zato omogočiti, da popolnoma izkoristimo domače zmogljivosti. S tem bi omejili uvoz, domača proizvodnja pa bi z večjim izkoriščanjem zmogljivosti dobila možnosti za znižanje cen.

Koriščenje potrošniških kreditov v lanskem letu

Jugoslovanski delavci in uslužbenci so v letu 1956 dvignili 55,3 milijarde dinarjev posojila za nabavo raznega industrijskega potrošnega blaga. V primerjavi z letom 1955 je ta znesek večji za 16,6 milijard dinarjev ali skoraj za 45 odstotkov.

Gospodarski strokovnjaki poudarjajo, da je naglo povečanje koriščenja potrošniških kreditov predvsem posledica boljše založenosti tržišča z blagom široke potrošnje domačega in tujega izvora. Povečanje zalog blaga je vplivalo tudi na stabilizacijo cen.

Porast potrošniških kreditov so v določeni meri povzročile tudi olajšave, ki so jih dobili potrošniki sredi lanskega leta: znižanje odstotka, ki ga je ob priliki najetja posojila treba položiti v gotovini, možnost najetja potrošniškega posojila pred iztekom starega, podaljšanje odplačilnega roka in povečanje števila predmetov, ki jih je mogoče kupiti na kredit.

Posojila z enoletnim odplačilom, ki jih koristijo potrošniki v glavnem za nabavo tekstila, so se lani povečala za okoli 40 odstotkov. Koriščenje dvoletnih kreditov se je povečalo kar za dvakrat — od 5,1 milijarde dinarjev leta 1955 na preko deset milijard dinarjev v lanskem letu. Večje zanimanje za dvoletne kredite je povzročil večji nakup raznih električnih aparatov, štedilnikov, hladilnikov, sesalcev za prah in konec leta tudi televizijskih sprejemnikov. Razen tega se je za 46 odstotkov povečalo tudi koriščenje triletnih kreditov, ki služijo v glavnem za nakup opreme.

Po mnenju gospodarskih strokovnjakov so še večje možnosti za koriščenje potrošniških kreditov, zato lahko v tem smislu pričakujemo v kratkem še večje olajšave, po katerih na rok odplačila ne bo vplivala vrsta blaga, temveč višina zahtevanega kredita.

Sodelovanje na zasedadanju mednarodne unije v Madridu

Na letošnjem zasedanju Mednarodne železniške unije, ki bo od 5. do 9. marca v Madridu (v glavnem mestu Španije), bo sodelovala tudi delegacija jugoslovanskih železnic.

Razpravljali bodo o vprašanjih mednarodnega sodelovanja v potniškem in blagovnem prometu. Prav tako bodo na dnevnem redu tudi vprašanja unifikacije železniških predpisov in tarif, obračunske železniške službe in statistike ter metoda ugotavljanja prevoznih stroškov potnikov in blaga.

JUGOSLOVANSKI FILMSKI DELAVCI GREDO NA BERLINSKI FESTIVAL

Združenje filmskih proizvajalcev Jugoslavije je sprejelo vabilo za sodelovanje na sedmem mednarodnem filmskem festivalu v Berlinu. Festival bo od 21. junija do 2. julija letos.

DVOJE GOSTOVANJ

PTUJČANI V LJUTOMERU...

Ansambel Okrajnega gledališča v Ptuju bo v petek, 1. marca ob 20. uri gostoval v Ljutomeru s komedijo B. Nušiča »Narodni poslanec«. Abonma in izven.

...KRIŽEVČANI PA V M. SOBOTI

Dramska skupina prosvetnega društva »Tone Magdič« iz Križevec pri Ljutomeru bo gostovala v ponedeljek, dne 4. marca ob 20. uri v M. Soboti (Dom »Partizana«) s kitajsko pravljično igro »Krog s kredo«.

Gostje so soboškemu občinstvu že znani kot dobri igralci in bodo prav gotovo tudi tokrat zadovoljili svoje gledalce.

DVOJE SPOZNANJ NA KONGRESU FILMSKIH DELAVCEV

»Mirno in brez polemike«. S temi besedami se je v enem domačih listov začelo poročilo s III. kongresa filmskih delavcev Jugoslavije, ki je bil pred kratkim v Ljubljani. Ta lakonska ugotovitev lahko velja za ves potek kongresa, ki so ga sklicali zaradi obravnavanja najbistvenejših vprašanj nadaljnjega razvoja domače kinematografije.

Poročila so se nanašala na različne aspekte filmskega ustvarjanja, kongres pa je kot celota omogočil pregled vseh naporov, ki so jih vložili v dvanajstih letih v to panogo umetniško-industrijskega delovanja. Na kongresu so razpravljali o množici praktičnih problemov, ki so jih imeli ne samo pri igranem, marveč tudi pri kratkometražnem dokumentarnem filmu. Na kongresu so se zavzemali tudi za večje sodelovanje med filmskimi ustvarjalci in kritiki.

V domači kinematografiji so že prebrodili dobo iskanj in samoukega izpolnjevanja najosnovnejših tehničnih in obrtnih nalog (to je bilo razvidno tudi iz poročila generalnega sekretarja Zveze filmskih delavcev Žorža Skrigina), sedaj pa prehajajo k odstranjevanju kompleksnih problemov filmske umetnosti. Najbolj boleča točka je scenarij, ki terja večkrat polovico vseh prizadevanj. Po Skriginovem mnenju tega problema, s katerim imajo opravka celo bolj izkušene inozemske kinematografije, ne bo z lahkoto odstraniti, ker je pravzaprav posledica nerazvitosti domače dramaturgije.

Zanimive so ugotovitve Živorada Mitroviča. Po njegovi oceni je vpliv domačega filma na jugoslovansko filmsko občinstvo še vedno malenkosten, predvsem zaradi nezadostne domače proizvodnje, prav tako pa tudi zaradi vpliva uvoženih filmov.

Statistični podatki kažejo, je pripomnil Mitrovič, da gleda domače filme samo desetina kinoobiskovalcev (10 od 100 milijonov). Zato je aktualna in neodložljiva naloga: povečati domačo proizvodnjo (domačemu filmu je namreč zaupano važno poslanstvo socialnega, moralnega in etičnega vzgojitelja filmskega občinstva) in istočasno proporcionalno zmanjšati uvoz inozemskih filmov.

Radoš Novakovič je na ljubljanskem kongresu govoril o sodobnosti v umetnosti, posebno še v filmu. V svoji analizi je dejal, da v sodobni umetnosti ni samo važen material, ki ga obdelujemo, marveč tudi umetnikova osebnost. Novakovič je definiral tudi pojme o umetniškem ustvarjanju; svobodo na tem področju ne ovirajo toliko razne omejitve, ki jih družba postavlja pred posameznika, kolikor položaj, v katerem družba »želi in predpiše, ne kar umetnik ne sme, marveč kar je potrebno, da dela«. Predpisovanje formul umetniških koncepcij in proglaševanje gotovih umetniških teorij za uradna, meni Novakovič, lahko privede do popolnega absurda in dejansko ukine bistveno funkcijo umetnika, da vidi družbene probleme v realni luči in da odkriva njihove nove perspektive.

Prave polemike je bilo v Ljubljani malo. Pomembno in konstruktivno so izzvenele besede beograjskih filmskih delavcev — Vicka Raspora in Boška Vučiniča.

Znan po svojih smelih in duhovitih analizah domačega filmskega ustvarjanja, je Raspor z ljubljanske tribune povedal, da je stanje v domači kinematografiji dokaj neutešljivo. Po njegovi oceni je ena tretjina izmed 33 izdelanih celovečernih filmov umetniško popolnoma zašla, druga tretjina je komaj na ravni standardne serijske proizvodnje, a samo ena tretjina ima delno tudi umetniško vrednost. Med slednjimi filmi je tudi nekaj takih, ki jih lahko imamo za popolna umetniška dela. Objektivne težkoče ne smemo podcenjevati. Državne dotacije za filme so manjše iz leta v leto. Po njegovem mišljenju pa so še mnogi drugi subjektivni činitelji, ki zavirajo vzpon domačega filma. Kljub temu imamo v jugoslovanski kinematografiji precej elementov, ki so vredni pozornosti in negovanja. Ti elementi bodo naposled pomagali domačemu filmu do stopnje svetovne ustvarjalnosti. Raspor se je zavzel za ustvarjanje umetniške atmosfere v združenjih in proizvodnih središčih, vztrajno borbo proti stihiji v filmskem ustvarjanju in zagotovitev dostojnega mesta domače kinematografije v svetovni filmski umetnosti.

Tudi filmski delavci in proizvajalci, je dejal Vučinič, so večkrat pred dilemo, ali naj se pri filmskem ustvarjanju opredelijo za to ali ono stališče. Po njegovem mnenju se v domačem filmu pojavljata dve težnji (nenaravna in nepotrebna), katerih nasprotstvo zastira obzorja. Prva težnja, ki jo on imenuje »amateristično«, ima plemenito umetniško vsebino, ker izraža težnjo za globokim umetniškim izrazom in ker nasprotuje površnosti in dilentatizmu. Ta težnja je zelo blizu domačim ustvarjalcem. Za njene pobornike pa je značilno, da so večkrat nerealni in da ne dojemajo dovolj kompleksne vloge kinematografije v sodobnih domačih razmerah. Druga težnja je »realistična«. Zavzema se za sodelovanje s proizvajalci, s katerimi je potrebno družno ustvarjati pogoje za uveljavljanje »amaterskega entuziazma« in zadostitev določenih kulturnih potreb.

Prva težnja, ki jo določneje opredeljujejo termini »samo velike pretenzije«, »svetovni nivo«, »umetniški nivo« itd., se želi uveljaviti kot edino veljavna in ne upošteva pri tem vse drugo, kar imenujemo »industrijsko«, »male pretenzije«, »standardno«... Iz nje je potrebno vzeti pozitivno jedro (etični odnos, težnje za kakovostjo itd.) in to čvrsto povezati z realnimi pogoji in možnostmi, predvsem kar zadeva naloge domačega filma. S tega stališča se Vučinič zavzema za širšo in enakomerno proizvodnjo domačega filma, v kateri bodo pazljivo odbirali in negovali vse tisto, kar ima pogoje za veliko in izredno kakovost, in namesto formule »malo komercialnovisoko — kakovostno« predlaga formulo »več dela — več občinstva«.

(Po Jugopresu)

Za olajšanje važnega ukrepa:

arondacije kmetijskih posestev

Združenje kmetijskih posestev Slovenije je predlagalo Republiškemu izvršnemu svetu, naj ukine takso za nakup in prodajo zemljišč. Po tem ukrepu bi lahko kmetijska posestva hitreje arondirala svojo zemljo. Poglavitna težava za nadaljnji razvoj slovenskih posestev z razkosanimi poljedelskimi površinami, zlasti ornimi, je v arondaciji. V Sloveniji imamo zdaj 183 kmetijskih posestev, ki kljub temu, da razpolagajo s 4,6 % poljedelskih zemljišč, pridelujejo 68 % vseh tržnih presežkov žita, 12 % presežkov mleka in 9 % krompirja. Izmed več kot 6300 ločenih parcel jih je okrog 5200 manjših od 2 ha, komaj 160 pa preko 10 ha. Posestvo v Zadobrovi razpolaga na primer s 36 ha orne zemlje, razdrobljene na 153 parcel.

URAN V ZDA

V Združenih državah imajo po ocenah take zaloge uranske rude, ki so po svoji energiji enake moči 10 milijardam ton premoga.

OKROG 100 TISOČ GLUHIH VOJAKOV

Združenje bivših vojakov v Washingtonu je sporočilo, da bo izplačalo okrog 60 milijonov dolarjev mladim vojakom, ki so postali gluhi zaradi reaktivnih letal. Večina teh vojakov je služila rok kot pomožno osebje na letališčih, kjer so startala letala na reaktivni pogon. Teh vojakov je 94.233.

V KANADI PRIREJAJO RAZSTAVO SODOBNEGA JUGOSLOVANSKEGA SLIKARSTVA

Jugoslovanska komisija za kulturne stike z inozemstvom je sprejela predlog kanadskega umetniškega managerja A. F. Keya, da pošlje v Kanado razstavo zbirke »Šestdeset slik modernega jugoslovanskega slikarstva.« Razstavo bodo prenesli v Kanado jeseni letošnjega leta iz Velike Britanije, kjer je sedaj in bo trajala leto dni.

A. F. Key je lansko leto organiziral v Kanadi razstavo fresk iz cerkve Bogorodice Ljeviške (Makedonija).

Zbirka Komisije za kulturne stike z inozemstvom pod naslovom »Šestdeset slik modernega jugoslovanskega slikarstva« je v zadnjih letih obšla Atene, Ankaro, Carigrad, Beiruth, Kairo, Aleksandrijo, Bordeaux, Zürich, Stutgart, Bukarešto in še nekatera evropska mesta.

30 milijonov din posojila
POMURSKIM KMETOVALCEM

Dosedanje izkušnje pri pospeševanju kmetijstva kažejo, da splošno prizadevanje na tem področju ne zaleže dovolj, marveč da je potrebno načrtno delo slehernega kmetovalca. Temu namenu naj bi služili regresi za redilna krmila in proizvodni krediti, s katerimi bo družba nudila kmetovalcem neposredno pomoč, da bodo lahko več pridelali in priredili.

Proizvodni kredit lahko dobi vsak kmet, ki je član kmetijske zadruge, za semena, umetna gnojila, redilna krmila, mlado plemensko živino, merjasce in piščance — če jih bo redil za pleme ali zakol — sadne, trsne in jagodične sadike, strojna dela in usluge zaščitne službe, ki mu jih bo opravila kmetijska zadruga ali poslovna zveza. Kreditno pogodbo sklene zadružnik s svojo zadrugo in se pri tem zaveže, da bo vrnil posojilo v pridelkih najkasneje v enem letu. Posojilo vpišejo samo v obračunsko knjižico in niso zanj potrebni niti poroki niti druge formalnosti.

Proizvodno posojilo bo potemtakem treba vrniti v pridelkih. To določilo pravilnika o najemanju proizvodnih posojil pa ni togo. Zadružnik bo na primer s posojilom kupil teličko, dolžni znesek pa bo lahko poravnal s krompirjem ali drugim poljskim pridelkom. V pravilniku niso odrejeni kreditni zneski, marveč je v njem samo določeno, da višina posojila ne sme presegati tržne vrednosti pridelkov, ki so jih kmetje dolžni prodati kmetijski zadrugi. Tudi ta določba je umestna in bo kmeta obvarovala pred morebitnim nepremišljenim najemanjem posojila. Razumljivo pa je, da bo zadružnik moral porabiti posojilo za tisto, za kar ga je najel.

Pri najemanju posojila pa mora zadružnik v nekaterih primerih prevzeti še druge obveznosti, ki pa so prav tako v njegovo korist. Če bo na primer vzel na kredit semenski krompir, se bo moral zavezati, da bo na hektar porabil določeno količino umetnih gnojil, kajti samo dobro seme mu ne bo pomagalo do zaželenega pridelka. Prav tako se morajo tisti, ki najamejo posojilo za plemensko živino, zavezati, da bodo kupljeno živino pravilno krmili, jo držali v zdravih hlevih itd. Skratka: proizvodnih kreditov in regresov ne bodo dajali za zaostalo kmetovanje, posojilodajalec pa si je z določenimi pogoji tudi zagotovil, da bo posojilo prineslo zaželeni gospodarski učinek in tako tudi pogoje za njegovo vrnitev.

Kmetijske zadruge morajo kmetu pomagati pri najemanju posojil in mu svetovati, kaj se mu splača in kaj ne, kje lahko največ doseže. Zagotoviti morajo tudi odkup vseh njegovih tržnih presežkov, ki jih bo imel zaradi večje porabe umetnih gnojil in redilnih krmil, strojne obdelave zemlje itd. Tega pa zadruge ne bodo mogle storiti, če si ne bodo tudi same pogodbeno zagotovile prodaje odkupljenih pridelkov. Kmetu morajo plačati pridelke po tržni ceni, ki bo veljala ob oddaji pridelkov.

Zadruge si bodo morale pravočasno priskrbeti tudi dovolj semenskega in drugega blaga, ki ga bodo jemali člani na kredit. V nekaterih primerih bodo dolžnosti zadrug še večje (pri pridelovanju semenskega krompirja ali pri pogodbeni vzreji živine). Pri tem bo potrebna še večja strokovna pomoč, da bodo kmetje — pogodbeniki lahko dosegli svoje smotre.

V pravilniku o najemanju proizvodnih posojil predvidevajo strokovno pomoč pri vsej akciji. V Pomurju že imamo toliko kmetijskih strokovnjakov, da bomo lahko dosledno uresničili strokovni program, ki je povezan z dajanjem posojil zasebnim kmetovalcem.

Zadružna hranilnica in posojilnica v M. Soboti je že zagotovila 30 milijonov dinarjev za proizvodne kredite in regrese. Če bodo potrebe večje, je pripravljena dati tudi več. Kredite bodo dobile kmetijske zadruge, ki jih bodo potem dodeljevale svojim članom. Zanimanje za kredite in regrese je zlasti močno na ravninskem predelu Pomurja, medtem ko zadruge na Goričkem dokaj zaostajajo. Velika izjema je le čepinska zadruga, ki je že sklenila doslej s svojimi člani za blizu pol milijona dinarjev pogodb.

S. Klinar

SPORED
predavanj Kmečke univerze Radia Ljubljana

V soboto, 2. marca:
Ing. Jože Spanring: Poljedelski odbori včeraj, danes in jutri.

V torek, 5. marca:
Ing. Vlasta Černigoj: Izkušnje pri zatiranju plevelov s kemičnimi sredstvi.

V četrtek, 7. marca:
Vet. Vlado Gregorovič: Kužna malokrvnost kopitarjev.

Predavanja se pričnejo vselej ob 12.30.

LE VELIKE POTREBE
narekujejo zvišanje obč. prometnega davka

V osnutku družbenega načrta soboške občine za leto 1957 (kaže pa, da se bodo za to odločile tudi ostale občine v Pomurju) je med drugim predvideno, da bodo letos trgovine plačevale 2-odstotni občinski prometni davek od ustvarjenega prometa.

V trgovskih krogih precej ugovarjajo uvedbi občinskega prometnega davka v tej višini, ki je znašal lani 0,25 odst. Menijo, da bodo nekatere trgovine zabredle v dokajšnje poslovne težave in da bodo težko izhajale, ne da bi hkrati ustrezno podražile blago. Plačevanje tega davka se ne nanaša na prehrambene potrebščine in blago, za katero priznavajo regrese.

Podražitev blaga na račun povečanega občinskega prometnega davka bo spet občutno prizadela potrošnike, kar pa je v nasprotju z letošnjimi prizadevanji za izboljšanje življenjske ravni. Ne kaže pa tudi prezreti dejstva, da je Pomurje v bližini močnega gospodarskega središča — Maribora, ki bo s svojimi konkurenčnimi cenami (napovedujejo namreč, da bo tamkaj občinski davek letos celo nižji kot je bil lani v soboški občini) še bolj privlačen za pomurske potrošnike v primeru, če bi domače trgovine zaradi večjih davčnih obveznosti podražile blago. Kdo ne bo v Mariboru, kjer je — mimogrede omenjeno — tudi mnogo večja izbira, rajši kupil pisalni stroj za 20 tisočakov ali pa moško obleko za 600 din ceneje, kot doma? Pri podražitvi blaga je potemtakem treba resno računati na dokajšen odtok denarja v večja in po cenah bolj dostopna gospodarska središča.

Nobene podražitve blaga, marveč iskanje notranjih rezerv, ki še niso izkoriščene — pravijo na soboški občini, pristavljajo pa, da bodo, vsaj v začetku, najbolj prizadete tekstilne trgovine. Rešitev naj bi trgovine iskale v zmanjšanju kadra in materialnih stroškov. Navajajo, da je v nekaterih soboških trgovinah preveč prodajalcev. Tudi delovne moči, ki opravljajo sedaj v manjših trgovinah izključno blagajniške posle, bi se dalo koristno zaposliti za trgovskim pultom. Misliti bo treba tudi na združevanje nekaterih manjših trgovin (to je bilo predlagano že lani, vendar pa so se temu upirali), s čimer bi se dokaj zmanjšali poslovni stroški, saj bi nabavljanje blaga za več poslovalnic skupaj, skupna blagajniška služba, knjigovodstvo itd. zaposlilo precej manj ljudi kot sedaj.

Predlagano povečanje občinskega prometnega davka narekujejo velike potrebe po komunalnih in drugih napravah, za katere si mora ljudski odbor nekje zagotoviti sredstva. M. Sobota pa ima tudi izjemen položaj. Spričo tega, ker je hkrati tudi okrajno središče, ki ga je potrebno temu primerno dostojno urediti in zgraditi, so potrebe toliko večje, utemeljene in tudi neizbežne.

V tem pa je tudi potrebno videti utemeljenost predloga ljudskega odbora, da si v okviru večje samostojnosti zagotovi potrebna sredstva za kritje teh potreb tudi z večjim davkom na promet v trgovini.

-ko

Kako gojimo črni ribez?

Črni ribez gojimo v grmičasti obliki. Sadike obrežemo v prvem in drugem letu na 2 do 3 očesa, tako da imamo v tretjem letu grm s 4 do 6 poganjki, ki dajo po 1 do 3 kg grozdičja. Črni ribez rodi na enoletnem lesu, katerega ne obrezujemo. Iz grma izrežemo vse štiri leta stare veje, ki so se že izrodile. Iz osnove grma poganjajo sproti novi poganjki, ki nadomestijo stare. Tako se sproti obnavlja rast in rodnost črnega ribeza.

Črni ribez sadimo v vrste, ki so 2,5 do 3 m oddaljene druga od druge. Razdalja grmov v vrstah znaša 2 m oziroma 1,5 m. V prvih dveh letih obdelujemo črni ribez v 1 m širokih pasovih; vmesni prostor pa izkoriščamo za pridelovanje zelenih rastlin, za podor ali zastiranje, ali pa med vrstami pridelujemo krmske rastline (repo, peso, korenje) ali zelenjavo. V tretjem letu ribez polno rodi, zato je ribez glavni pridelek. Če je zemlja vlažna, lahko na 1 m širokem pasu še vedno pridelujemo travo za zastiranje; vsekakor pa že v tretjem letu opustimo pridelovanje poljščin in zelenjave.

Zastiranje zemlje poznamo pod imenom »mulčenje«. Mulčimo tako, da pod drevjem ali grmom natrosimo travo, ki smo jo v sadovnjaku nakosili. Če je trave premalo, ji dodamo krompirjevko, pokvarjeno seno, listje, nezreli gnoj in podobno. Te organske snovi pod drevjem razpadajo in zadušijo ves plevel. Zemlja pod razpadajočo maso postane rahla, zato je ne obdelujemo.

Pri dobri oskrbi črnega ribeza se v petem letu pridela 3 do 5 kg na grm, to je 6.000 do 10.000 kg na hektar. Doslej najvišji doseženi pridelek na ha znaša 15.000 kg in celo 20.000 kg letno.

Pri nas že več let gojimo na vrtovih nekatere sorte, ki so se tudi v strnjenih nasadih pokazale, da so odporne proti mrazu in listni rji in so zelo rodovitne.

Črni ribez vsebuje tri do petkrat več zdravilnih snovi — vitamina C kot limona. Z njim zdravimo razne bolezni prebavil, slabokrvnost, revmatizem in druge motnje. Zato bi morali gojiti to rastlino na vsakem vrtu za domače potrebe, v večjih nasadih pa za izdelavo sokov in za izvoz.

Ing. L. J.

BUČKOVCI

Prosvetno društvo v Bučkovcih pripravlja za pustno nedeljo veseloigro »Gosposka kmetija« v prleškem narečju. To bo smeha in zabave!

BELEŽKE

Na občnih zborih osnovnih organizacij SZDL v soboški občini so ugotavljali:

... da nekateri upravniki vidijo v svojih zadrugah samo »putike« za pridobivanje dobička, da ljubosumno varujejo svoje pozicije in odklanjajo pomoč kmetijskih strokovnjakov, čeprav jim je taka pomoč več kot potrebna.

... da so takse zelo učinkovito zdravilo za omejevanje bogatenja posameznikov, ki s traktorji in drugimi mehanizacijskimi sredstvi spravljajo kmetovalce v gospodarsko odvisnost in počenjajo nelojalno konkurenco zadrugam. Le da bi bilo treba dajatve, ki jih imajo zasebni lastniki in zadruge za stroje, še bolj izenačiti!

... da so načrte za pospeševanje kmetijstva v nekaterih zadrugah sprejemali brez sodelovanja pospeševalnih odsekov in zadružnikov. Taki načrti so zategadelj morali ostati zgolj mrtev papir. Vsaka zadruga bi morala imeti skrbno preštudiran in pripravljen orientacijski načrt za razvoj kmetijstva in občega gospodarstva v svojem okolišu.

... da je v nekaterih zadrugah lani šepal odkup. Zabeležili so primere, da so morali kmetje petkrat ali še celo večkrat gnati živino po več kilometrov daleč, preden so jo sploh lahko vnovčili. Nezadovoljstvo med zadružniki je bilo tudi zaradi nerednega izplačevanja odkupljenih poljskih pridelkov in živine. V nekaterih zadrugah so prepočasi izdajali obračunske knjižice.

... da so bili lani stroji mnogo bolj izkoriščeni. V enajstih mesecih je bil promet uslug za 35 odst. večji kot leta 1955. Zadruge pa so povečale tudi vrednost osnovnih sredstev za štiri milijone dinarjev.

... da beležijo zadruge v soboški občini še vedno za okrog 7 milijonov dinarjev primanjkljajev. V soboški kmetijski zadrugi je za 2,251.000 dinarjev primanjkljaja obremenjenih 19 bivših uslužbencev. Nekateri že vračajo denar.

... da se zadružna demokracija prepočasi uveljavlja, kar sklepajo po tem, da zelo neredno sklicujejo zbore zadružnikov in članska posvetovanja. Povezava s člani je bila nezadostna zlasti v soboški zadrugi, sedaj pa so sklenili, da bodo imeli občni zbor zadružnikov v sleherni vasi svojega okoliša.

-ko

VZGOJNI KOTIČEK

Pomagajmo otrokom - slabičem

Iz lastne prakse lahko trdim, da najdemo v vsakem razredu poleg normalno razvitih otrok tudi take, ki so slabi učenci, ki so zaprti vase, ki so osamljeni, ali celo take, ki imajo občutek manjvrednosti.

Slabi učenci so mnogim učiteljem odveč. Morda ne pretiravam, če pravim — površnim učiteljem — kajti pravi učitelj, ki se zaveda svoje vzvišene naloge, se bo ravno za te učence najbolj zanimal. Mnogi učitelji menijo, da sodijo ti učenci v posebne šole in če bi le mogli, bi se jih najraje iznebili.

Vzrokov, da so nekateri učenci slabi, je več. Kar poglejmo si — vsaj nekatere!

Povečini so slabi učenci vzgojno zanemarjeni in so skoraj brez vsakih kulturnih navad. Temu je kriva prezaposlenost mnogih staršev, alkoholizem v družini ali zelo številne družine, včasih pa tudi malomarnost nekaterih staršev. Za vse učne predmete kažejo taki slabi učenci le malo zanimanja in pomanjkljivo pazljivost. Pri delu so navadno površni, kar je opaziti celo pri pisanju, — pisavi. Taki učenci — slabiči radi žive na račun drugih, to se pravi na račun znanja drugih. V šoli skušajo prepisovati, pri pisanju domačih nalog pa so neredni in površni.

Takim učencem manjka volja do dela. Često imajo še vrsto drugih napak v svojem značaju: da so trmasti, uporni, sebični, škodoželjni, nevoščljivi, neodkritosrčni ali nagibajo k posebnim slabim razvadam.

Tu sem prikazala le nekaj najbistvenejših pomanjkljivosti učenca — slabiča.

Kako ravnati s takimi učenci?

Omenila sem že, da je slab učenec večinoma vzgojno zanemarjen. Lahko rečem — in trdim — da ima tak učenec nerazgledane starše. To se pravi, take starše, ki za otrokov duhovni razvoj premalo ali nič ne skrbijo.

V takih razmerah se otrok ne more duševno ugodno razvijati, pa četudi ima zadostno hrano in primerno oblačilo. S takim učencem imamo v šoli mnogo več dela, kakor z onimi otroci, ki živijo v ugodnih razmerah, ki so otroku potrebne za razvoj njegove duševnosti.

Dober učitelj — posebej pa še razrednik — bo takemu otroku skušal vse to nadomestiti, kar mu pri njegovem razvoju manjka. Vsepovsod in ob vsaki priliki ga bo navajal na kulturne navade.

Često se zgodi, da tak otrok ne prinese v šolo niti najosnovnejše in najpreprostejše navade, n. pr. da bi rekel: Hvala! Prosim! Tega vzgojno zanemarjeni otrok ne sliši doma. Da mu privzgojimo te osnovne zahteve kulturnega vedenja, ga moramo na vse to navajati vsa leta, tako dolgo, dokler tega ne dosežemo.

Vsi prav dobro vemo, da malemu prvošolčku ta slaba navada nič hudega ni, če si nosek obriše v rokav suknjice, namesto v robček. Da ne naštevam še drugih pomanjkljivosti! Pomanjkljivosti pa moramo mi odpraviti in naša skrbna šolska vzgoja!

Pri takih otrocih je nujno potrebno, da se z njimi v šoli in pri pouku ukvarjamo bolj, nego z drugimi otroki in da jih stalno zaposlujemo. Za to svojo povečano skrb bomo brez dvoma poplačani z uspehom pri otrokovi vzgoji.

V učencih-slabičih moramo znati vzbuditi zanimanje za delo. V vsakem otroku so večje ali manjše sposobnosti, katere smo dolžni razvijati, v slabičih še prav posebej!

V dobi svojega učiteljevanja sem imela učenca-slabiča, katerega sem za neko dobro opravljeno delo upravičeno pohvalila pred součenci in tudi materi sem na roditeljskem sestanku rekla, da bo imela s sinom še veliko veselje, ker je bil nadarjen risar. Za druge predmete pa ni kazal skoraj nobenega zanimanja. Razen mene, ji kaj takega o njenem sinu še nihče nikoli ni rekel. Materi se je to zdelo prav imenitno, da je to povedala tudi doma svojemu otroku. Od tistega časa se je ta učenec začel zanimati tudi za ostale predmete in je ob koncu leta razred izdelal. Dvignila ga je pohvala. Danes pa je že izučen pleskar in dober delavec.

Od zanemarjenih otrok ne bomo zahtevali kdo ve kaj, če nimajo talenta, pač pa bomo zahtevali lepo lično pisavo, snažne risbe in kulturno vedenje. To pa že!

Bolj, kakor pri drugih učencih moramo paziti, da otrok samostojno misli in da je tudi pri delu samostojen, da bo nekoč sposoben delavec. Najtrše delo bomo učitelji imeli pri takih otrocih, ko bomo skušali odpraviti trmo in lažnivost. Dolgo se bomo borili z njegovo neodkritosrčnostjo, ki pa je često posledica strahu, ki so ga učencu po nepotrebnem vtepli v glavo doma, ko so mu grozili: »Boš že videl, kaj bo v šoli, če ne boš priden!« To je še vedno pogosto strašilo nevednih in neukih staršev. Pri tem delu se moramo mi učitelji posluževati vseh svojih vzgojiteljskih sposobnosti.

Pri dviganju otrokove malodušnosti je treba vztrajnega dela. Včasih — v posameznih primerih pa zaleže tudi zaupen pogovor med štirimi očmi. Dajati jim moramo poguma, vzgojiti mu samozavesti.

Vseh napak v otrokovem značaju verjetno ne bomo mogli odstraniti, tudi najboljši vzgojitelji ne. Saj nam je vsem znano in vsi dobro vemo, da ima skoro vsak človek kake napake: ali je sam vase zaprt ali je trmast, ali pa nevoščljiv, ali je sebičen in kaj podobnega. Plemeniti značaji so prav redki, ki bi ne imeli nobene človeške slabosti ali pa kake napake.

Če pa se učitelj za te učence-slabiče še posebej zanima in se z njimi posebej ukvarja in trudi, jih večina v šoli dobro uspeva in otrokov uspeh v šoli je vsakemu dobremu in vestnemu učitelju najlepša nagrada za ves njegov trud in požrtvovalno delo.

Lija Apih

ZDRAVA MATI - ZDRAV OTROK

Pričakovanje otroka je zmeraj povezano s strahom pred porodom in z bojaznijo, ali morda otrok ne bo normalno razvit. Kljub temu pa marsikatera žena, četudi si otroka zelo želi, ne stori vsega, da bi si olajšala porod in zagotovila otroku zdravje. Razen počitka, rednega gibanja in vsestransko zmernega življenja je v času nosečnosti potrebna tudi pravilna prehrana, od katere sta v veliki meri odvisna počutje bodoče matere in otrokov razvoj.

Kaj pomaga, če nosečnica jé za dva, če pa v hrani ni na primer dovolj beljakovin, kalcija, železa, vitaminov itd., kar nujno potrebuje zase, še bolj pa za svojega nerojenega otroka. Samo debelenje nosečnici še ne zagotavlja, da bo otrok čvrst in zdrav! Kaj menite, zakaj je toliko žena tik pred porodom slabokrvnih, zakaj tožijo, da jih bolijo zobje, zakaj splavi in prezgodnji porodi, čeprav so nosečnice živele zmerno in se niso preobremenjevale z delom, zakaj velika nervoznost, nespečnost in razne bolečine? Mnogo teh težav lahko pripišemo prav nepravilni prehrani.

Seveda se brezbrižnost do prehrane lahko maščuje tudi nad otrokom; rahitis, visok odstotek umrljivosti v prvem letu starosti, neodpornost proti raznim boleznim — vse to kaže, da naše nosečnice ne uživajo dovolj mleka in mesa (predvsem drobovine) ter sadja in zelenjave, v čemer je največ snovi, ki jih nujno potrebujejo.

Več o vsem tem boste zvedele v knjižici »Prehrana nosečnic«, ki jo je pravkar izdal Centralni zavod za napredek gospodinjstva. Poleg splošnih navodil glede prehrane in opozoril na neljube posledice zaradi pomanjkanja te ali one življenjsko važne hranilne snovi je v knjižici še 10 celodnevnih jedilnikov in več kot 60 preizkušenih receptov za preproste jedi, narejene iz živil, ki jih kmečkim ženam povečini ni treba kupovati, vse druge pa jih dobijo razmeroma poceni. Knjižica stane samo 150 din.

Za lepše pletenine

Lepe ročne pletenine so že od nekdaj ponos žena, razen tega so tudi zelo praktične, saj je mogoče stare, na več mestih strgane jopice, puloverje itd. prepleti, pa so zopet kakor nove. Seveda je ličnost izdelka odvisna od vzorca, za katerega smo se odločili, pa tudi od ličnosti pletenja in od izdelave gumbnic, nasnutka, krajnih petelj itd. Za vse to je potrebno nekaj znanja.

Če vam ga šola ni dala dovolj, vam bo najboljši učitelj knjižica »100 pletenih vzorcev«, ki jo je Centralni zavod za napredek gospodinjstva pravkar ponatisnil. Novo izdajo je avtorica zelo izpopolnila: splošne nasvete je obogatila z navodili za izdelavo gumbnic, gumbov, čopkov, pomponov itd. in dodala še 31 vzorcev ter nekaj navodil za pletenje raznih otroških oblačil.

Da se boste laže odločile za ta ali oni vzorec oziroma, da si jih boste laže predstavljale, so vsi vzorci prikazani tudi v sliki, kar nedvomno povečuje vrednost te knjižice. Ponazorjena je tudi izdelava res, čopkov, gumbnic in tako dalje.

Knjižica »100 pletenih vzorcev« stane kljub bogatemu besednemu in slikovnemu gradivu ter podražitvi tiskarskih stroškov samo 200 din, kakor prva izdaja.

AMERIKANCE VEDNO BOLJ BOLI GLAVA

Po nekaterih statistikah se je v Ameriki povečala poraba aspirina v zadnjih 20 letih kar za štirikrat. Leta 1936 so Amerikanci pojedli 2 milijona kg aspirina, zdaj pa že 8 milijonov. Amerikance torej vedno bolj boli glava!

LJUDJE NA GORIČKEM PRIPOVEDUJEJO

Naša Gorička je lepa, kolikor je siromašna. Ceste in poti po gričih in klancih so blatne, toda Gorička je vedno sončna, ko je prostrano Ravensko v megli. Borovi gozdiči osvežujejo ozračje, stare domačije med sadovnjaki pa kot da ponazorujejo trdoživost Goričancev.

Pravijo, da so v gozdovih proti meji srne. Vsak čas da jih je mogoče videti tudi nedaleč od ceste. Tu in tam srečajo tudi jelene. Poleti so ti gozdovi polni lisičk, tako polni, da so jih zadruge začele odkupovati. Tudi to je zaslužek.

Smreke in bori so pred leti sprožili kampanjo pristašev destilacije eteričnega olja. To olje izvažajo. Dobiček je privlačen, toda gospodarstveniki imajo pomisleke: primernih gozdov je premalo — surovine bodo prehitro zmanjkale. Zopet škoda, da gozdovi pri nas izginjajo.

Sicer pa je tudi to le sezonski zaslužek, sezonstva pa je pri nas že tako preveč. Slišali smo od sezonskih delavcev, da so z njimi vse doslej razpolagali palirji. Na sestankih, ki jih je sklicevala Socialistična zveza na pobudo okrajnega političnega vodstva, so ti delavci odkrito govorili. Zdaj je slišati, da nekateri palirji že zopet grozijo: »Tistih, ki so nas kritizirali, letos ne bomo vzeli s seboj.« Toda o tem bo odločala Socialistična zveza.

»Tukaj je skoraj nemogoče vključiti ljudi v družbeno življenje, še manj pa v družbeno upravljanje.« ponavljajo politični delavci pri Gradu. Takšnega mnenja so tudi v občini. »Narava sezoncev je taka, da se povsod izmikajo, razen tega ni elekrike in ne primernih prometnih zvez,« dodajajo v opravičilo, toda...

Sezonci, elektrika in prometne zveze, še vedno niso vzrok, da ni mogoče najti poti do teh ljudi. Ali Goričanci res nimajo smisla za sodelovanje? Zdi se mi, da je takšno mnenje le posledica površnosti. Nek mož iz Vidonec mi je nedavno rekel: »Naša vas ima čez stopetdeset hišnih številk, imamo pa le štiriindvajset članov Socialistične zveze. Zakaj tako malo? Ker se ne ukvarjajo z našimi vsakdanjimi problemi. Saj nas je bilo pred leti dokaj več v tej organizaciji.«

Toda kakšni so ti problemi? Niti ne toliko elektrika in promet, kot trdijo marsikje. Zanimanje za vsakdanje preživljanje sezonskih delavcev mnogo bolj. Tega zanimanja prav pri Gradu ni dovolj. »Na predavanje sezoncem smo iz Sobote poslali predavatelje in smo jih še pripravljeni poslati, toda pri Gradu sezoncev ne skličejo,« se je hudoval sekretar okrajnega odbora Socialistične zveze na nedavni seji sekretarjev občinskih odborov Socialistične zveze. »Niti na prvo predavanje ni prišel predstavnik občinskega odbora.« Zakaj potem izgovori, da s sezonskimi delavci ni mogoče delati?

O poslovanju zadrug pri Gradu sploh ne govorijo. In vendar je to problem, o katerem ni treba molčati. Zadružniki se hudujejo na uslužbence zadruge: »Pridelke odkupujejo, na denar pa moramo čakati.« Tako pravijo. »Delam in delam, ljudje pa so mi dolžni. Davek moram plačati, denarja pa nimam, ker ga zadruga dolguje zadružnikom, oni pa meni,« se huduje upravičeno obrtnik. Od kod takšna razvada pri zadrugah? »Občni zbor čakamo, tedaj bomo govorili,« pravijo zadružniki, toda zakaj ne bi povedala o tem svojega mnenja tudi Socialistična zveza? Mnogo več bi zaleglo.

Nekako pred mesecem sem se mudil v Kuzmi. Slišal sem, da tamkaj ne krepijo strojnega odseka

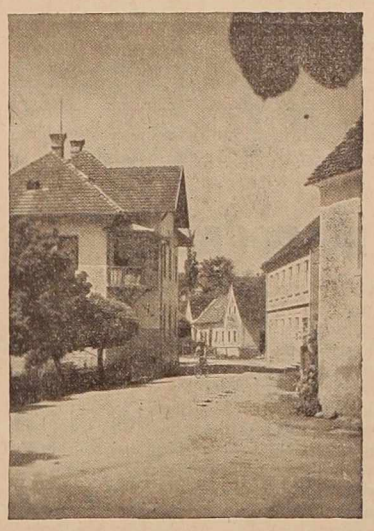

preprosto zaradi tega »ker imajo nekateri kmetje sami stroje, ki jih za odškodnino posojajo ostalim.« Od tod tudi v upravnem odboru mnenje: »Čemu zadrugi stroji?« Razen tega so v Kuzmi baje trije lastniki kamiona, ki ga ima zadruga, vedno na razpolago proti plačilu 80 din za kilometer. Menda je eden izmed lastnikov celo v vodstvu zadruge. Toda poleg tega je v tej zadrugi dovolj zapletena mreža sorodstvenih vezi, da ne govorimo o dobrih odnosih znancev.

O tem sem povprašal pri Gradu sekretarja občinskega odbora Socialistične zveze. Pritrdil mi je, da je tudi on »marsikaj slišal«, vendar da kaj več od mene ne ve o tem. Jaz pa sem bil le en dan v Kuzmi in niti ne zaradi zadruge.

Okrajno politično vodstvo je hotelo zvedeti za mnenje občinskega političnega vodstva o palirjih tamkajšnjega področja. To mišljenje je bilo kljub ostri, morda celo nekoliko preostri oceni sezoncev samih zelo popustljivo. Enemu so pri Gradu celo skušali pomagati nazaj na pot palirja, tako da so naknadno spremenili mnenje, baje zaradi »netočnih informacij«. Dotični pa ni bil niti član Socialistične zveze. Legitimacijo je sicer imel, toda članarine že leto dni ni plačal...

Viktor Širec

Kam vodi naša pot?

Nekaj misli ob občnem zboru Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov v Murski Soboti.

Nedvoumno je, da je kmetijska zadruga osnovna organizacija, v kateri moramo reševati vse probleme našega kmetijstva. Če izhajamo iz te osnove, potem sledi, da morajo kmetijski strokovnjaki delati v tej zadrugi kot strokovni svetovalci in organizatorji kmetijske proizvodnje. Le na ta način bo mogoče dvigniti kmetijsko proizvodnjo na sodobno raven.

Ne zanikamo, da predavanja v zadrugah niso potrebna. Predavanja pa še niso vse. Glavno je, da delujejo pospeševalni odseki pri kmetijskih zadrugah, prek katerih in s katerimi morajo ravno kmetijski strokovnjaki uveljavljati sodobne ukrepe današnjega kmetijstva.

Precejšnja ovira pri napredku vasi je gotovo dejstvo, da še do danes niso uzakonjene kmetijske gospodarske šole.

Medtem, ko kmetijski strokovnjaki izvajajo pravilne in pravočasne akcije v kmetijski proizvodnji, je trgovina s kmetijskimi proizvodi neurejena. Kaj nam pomaga, če se trudimo n. pr. za zimsko in poletno škropljenje sadnega drevja v borbi proti mnogim škodljivcem in boleznim, če pa trgovina vse to zelo malo upošteva pri kvalitetnem odkupu sadja v jeseni. Sličen postopek je tudi pri odkupu krompirja za notranji promet in za izvoz. Upamo, da bodo kmetijske proizvajalne zveze storile korak naprej tudi v tem pogledu.

V času, ko kmetijski strokovnjaki propagirajo večjo uporabo umetnih gnojil, nihajo cene in regresi, kar ne more pozitivno vplivati na večjo storilnost. Proizvodnja mora biti stalna in kmetijski strokovnjaki morajo imeti vse možnosti za delo pri razvijanju in pospeševanju kmetijstva.

Kmetijski proizvajalec mora dobiti ob pravi kmečki politiki zaupanje v kmetijsko zadrugo, ki mora biti steber večje proizvodnje in stabilnosti na vasi in na domačem trgu. Da se dajo doseči večji proizvodni uspehi, dokazujejo nekateri socialistični obrati. Ti uspehi pa bi bili še večji, če ne bi vladalo pomanjkanje in neizgrajenost osnovnih gospodarskih objektov ter raztresenost in oddaljenost zemljišč, da ne govorimo o pomanjkanju ureditvenih načrtov in investicijskih sredstev.

Zavedajmo se vendar že enkrat, da so kmetijske zadruge osnovni nosilci pospeševanja kmetijske proizvodnje prek svojih pospeševalnih odborov. Te misli se moramo vsi oprijeti, če hočemo, da da zadruga kmetijskim proizvajalcem vse tisto, kar oni od nje pričakujejo. Ne moremo se strinjati z dejstvom, da se kmetijske zadruge ukvarjajo skoraj izključno s trgovino, medtem ko pospeševalni odseki ne delujejo tako, kot bi bilo treba. Razumeti moramo napredne agrotehnične ukrepe in z dokazi in poskusi prepričevati kmetijske proizvajalce, da se da z boljšo agrotehniko doseči več in ceneje.

Danes, ko so na razpolago ugodni krediti pri kmetijskih zadrugah in pri občinskih investicijskih skladih, je dana vsa možnost, da se proizvodnja poveča ob tesnem sodelovanju kmetijskih zadrug in kmetijskih proizvajalnih zvez.

Razumljivo je, da bodo kmetijski strokovnjaki nudili zadrugam vso pomoč, ker želijo, da se kmetijske zadruge razvijajo in dosežejo večjo proizvodnjo v količinskem in kakovostnem pogledu, kakor doslej.

Ing. Lado Jerše

MARSIKDO NE VE..

...da so v hotelu Triglav v Lendavi pred nedavnim zopet zamenjali direktorja. Kaže, da tudi »uvoženi« ljudje niso nič boljši. Direktor, ki je bil pred zadnjim in je »uspešno« delal s primanjkljajem, je imel vsaj večjo srečo. Degradirali so ga v čin natakarja — potem pa vse tiho je bilo. Prav bi bilo, če bi odgovorni začeli razmišljati o tem, da bi prostore Triglava uporabili v bolj koristne namene.

...da bi bilo prav, če bi v Lendavi ustanovili boksarski klub. To sta mi predlagala dva državljana, ki sta v borbi z natakarji odnesla levji delež, ki še danes »krasi« njuno zunanjost.

...da je po dolgem času obiskala Lendavo tudi okrajna delovna inšpekcija. Uspeh dela je bil zaenkrat zadovoljiv, pravijo nekateri vajenci, ki jih je inšpekcija obiskala v poznih večernih urah.

...da sem pred dvemi leti bral, zdi se mi, da je bilo to v brošuri »Lendava 10 let v svobodi«, da bodo poleg knjižnice končno dobili tudi čitalnico. Povem vam pa, da je doslej še nimajo.

...da se nekateri kulturni ljudje pred prosvetnimi prostori tudi kulturno obnašajo. Zato si je v Lendavi vsega spoštovanja vreden mož izbral za bruhanje stopnišče pred dvorano DPD Svoboda.

...da v večernih urah večkrat razsvetlijo v Lendavi le polovico mesta.

...da je v Lendavi hladna vojna za novi stanovanjski blok, ki je še v surovem stanju. Še več! Nekateri celo postavljajo ultimate, da zapustijo mesto, v kolikor ne bodo dobili v njem stanovanja.

...da Lendavo pred severnim vhodom v mesto še vedno krasi napis «Dolnja Lendava«, ki uradno že dolgo ne obstoja.

...da bi v lendavski Otroški vrtec lahko sprejeli še 30 otrok, če bi družina snažilke, ki stanuje v prostorih vrtca, dobila drugje stanovanje.

f. b.

Kopališče ali igrišče na Cankovi?

Nekateri Cankovčani se vnemajo za gradnjo novega kopališča. Temu sicer ne kaže oporekati, dasiravno ne vemo, če bo kopališče v zadostni meri obiskano.

Nihče pa se ne spomni na igrišče TVD »Partizan«. To društvo je eno najboljših v Sloveniji in bi bilo pričakovati, da bo dobilo tudi vzorno urejeno igrišče. Temu pa ni tako, ker pravijo, da pač ni denarja. Igrišče uporabljajo tudi druge organizacije. Z razmeroma majhnimi stroški bi se dalo igrišče urediti — poleg nogometnega še košarkarsko in odbojkarsko, če bi lastnik odstopil sosednjo parcelo. Tako bi kraj imel poleg telovadnice, ki ne more povsem služiti svojemu namenu zaradi malih prostorov, tudi lepo igrišče. Ali se ne bi letos raje odločili za kaj takega, saj bi bil to pomemben prispevek k širjenju športa na deželi.

Premislimo torej in odločimo: kopališče ali igrišče...?

PRVI KORAK

h krepitvi socialistične obrti v Lendavi

Socialističnim obrtnim podjetjem smo v Pomurju doslej odrekali znatnejšo pomoč, ker smo premalo upoštevali gospodarske koristi iz teh virov. Letos velja načelo, da občinski LO čimbolj omogočijo razvoj socialističnih obrtnih podjetij, namreč tistih, ki jih je mogoče s pridom razširiti. Tej krepitvi naj služijo investicijski skladi občinskih LO.

V Lendavi so se že sestali zastopniki gospodarskih organizacij z namenom, da se pomenijo o načrtih in možnosti glede izdelave perspektivnega plana razvoja obrti, trgovine in gostinstva v občini. Občinski LO v Lendavi je objavil, da bo razdelil investicijske kredite podjetjem le na osnovi njihovih perspektivnih planov. Investicijske kredite lahko dobijo le tisti, ki imajo možnosti gospodarskega razvoja. Tudi za izdelavo perspektivnih planov so zagotovljena sredstva iz investicijskega sklada pri Obč. LO.

Predstavniki obrtnih podjetij so živahno razpravljali o kreditiranju. Ugotovili so, da je bilo doslej težko najeti investicijski kredit, ker ga ni bilo mogoče vračati. Izrazili so željo, da bi posojila vračali na ta način, da dajo potrebna sredstva iz dobička še pred razdelitvijo in da bi bila posojila dolgoročnejša. Na ta način dobivajo podjetja namreč posojila iz zveznega investicijskega sklada. Ta svoj predlog so sporočili okrajnemu ljudskemu odboru.

Kljub raznim pomislekom je med podjetji veliko zanimanje za investicijske kredite, ki jim omogočajo razvoj v večja in močnejša podjetja, s čemer je mogoče zaposliti tudi več ljudi v domačih krajih.

O tem je po konferenci zastopnikov gospodarskih organizacij razpravljal že tudi gospodarski svet občinskega LO, ki je sprejel ustrezne sklepe.

»Krog s kredo« na križevskem odru

Po dolgem času se je križevska dramska skupina zopet pokazala na domačem odru. Tokrat smo si precej smelo izbrali zahtevno kitajsko dramatično pravljico »Krog s kredo«.

Osnovno misel zastopata Haitang in njen brat Čan-Ling. Upor proti krivici in nasilju, obtožba krutosti, brezvestnosti, laži, hinavstva, spletkarstva in zločina, borba »najsvetejšega prava« za žlahtnost, poštenost in pravičnost. In končno zmaga ljubezni nad sovraštvom. Značaji so prikazani kratko, v jasnih plastičnih podobah, lastnostih in potezah, kot jih človeška družba pač ima v večji ali manjši meri. Tu imamo vljudnega, a premetenega zvodnika, lokavega trgovca Tonga — potem brezsrčnega zakupnika in neizprosnega izterjevalca davkov, uživalca in pohotneža, pantra v goščavi, mandarina Ma, brezvestnega in podkupljivega zastopnika pravosodstva, surovega, a hkrati strahopetnega sodnika Čuja, slabiča, a prilagojujočega se plašljivca Čaa, upornega in divjega, a v bistvu plemenitega mladeniča Čang-Linga, čudnega romarja, v brezdelju tavajočega sanjarja, kasneje modrega vladarja cesarjeviča Pa, sovražno in pohlepno, na videz lepo, a v srcu strupeno in po kačje zvito, morilsko prvo ženo Maovo Yii-pei in končno glavno osebo igre, dekletce, ženo in mater Haitang, ki s svojo iskrenostjo, srčno toplino, preprosto žlahtnostjo in vse premagujočo ljubezniio predstavlja prav gotovo enega najlepših in človeško najbolj blestečih likov dramatske literature.

Ali se nam je tudi posrečilo, da smo pravilno in dostojno podali posamezne vloge, bo presodilo občinstvo. Ob premieri je bila dvorana v Križevcih nabito polna, popolna tišina pa nam je povedala, da so se gledalci poglobili v delo in da je bila zveza med igralci in občinstvom na primerni višini. Tudi scenska rešitev se nam je posrečila, kar je na vaškem odru razmeroma težko ustreči, saj skoraj nimamo kaj vzeti v roke.

Igro bomo v Križevcih večkrat ponavljali, gostovali bomo pa tudi v Ljutomeru, Lendavi, Soboti in v Gornji Radgoni.

J. Majcen

KRATKE IZ POMURJA

Kmetijski zadrugi Fokovci in Selo sta priredili 5-tedenski gospodinjski tečaj, ki ga je vodila učiteljica Čarnijeva. Tečaja se je udeležilo 12 žená in deklet. Razstavo njihovih kuharskih dobrot si je ob zaključku tečaja ogledalo mnogo ljudi.

Sredi februarja so v Fokovcih zaključili tečaj RK za kmečka dekleta. Na zaključno prireditev so prišli tudi zastopniki okrajnega vodstva in osnovnih organizacij RK. Tečaja se je udeležilo 25 deklet. Obisk je bil zelo dober, saj so nekatere udeleženke prihajale tudi po 7 in 8 km daleč.

Fokovska igralska skupina je 17. februarja uprizorila Kranjčevo dramo »Pot do zločina«. Gledalci so v nabito polni dvorani zadovoljni spremljali dogajanje na odru, igralci pa so se trudili, da bi bili čimbolj življenjski in naravni.

V Bučkovcih je bilo dosedaj najbolj obiskano predavanje vet. Farkaša od Vidma, ki je na poljuden na čin povedal marsikaj zanimivega o umetnem osemenjevanju. Živinorejci so bili zelo zadovoljni z njegovimi pojasnili in nasveti.

Vaški odbor SZDL v Radoslavcih je dal pobudo za 3-tedenski kuharski tečaj, ki je polnoštevilno obiskan in ga vodi priznana gospodinja. L. Kvas iz Bodislavec.

Gasilsko društvo namerava prizidati prostore za gledališki oder h gasilskemu domu. Oder jim je zelo potreben. Za pustni torek pa pripravljajo šaljiv spored in ljudsko veselje. -ro

Letos bodo lendavski šahisti proslavili 10-letnico svojega delovanja. V tem razdobju so zabeležili precej uspehov, saj so razen v Sloveniji nastopali tudi v sosednji Hrvatski. Ob priliki jubilejne obletnice nameravajo v Lendavi prirediti velik turnir za člane in pionirje, ki so v šahu dosegli lepe rezultate. Že dvakrat so sodelovali na republiškem prvenstvu in vedno osvojili drugo častno mesto. -jo

V večjih središčih **videmske občine** prirejajo poučna predavanja, ki so zelo koristna za podeželskega človeka. Potrebno pa je, da bi SZDL poskrbela za bolj množičen obisk.

Na Rožičkem vrhu se pripravljajo na uprizoritev komedije »Kam iz zadrege«, **pri Vidmu** študirajo komedijo »Milijon težav«, **pri Negovi** Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja«, **v Bučkovcih** pa pripravljajo za pustno nedeljo veseloigro »Gosposka kmetija« v prleščini. Bučkovska mladina bo na pustni torek uprizorila Linhartovo veseloigro »Županova Micka«.

Na zborih volivcev **v videmski občini** so razpravljali tudi o programu dramskih družin; ljudje so izrazili željo, naj bi uprizarjali tudi starejše zgodovinske igre, ki so za podeželane najbolj zanimive, a so hkrati tudi zahtevne glede scene in kostumov. Z dobro voljo pa bi zmogli tudi te stroške.

Tudi na okraju naj bi vedeli, da je **v Bučkovcih** sedež pošte, kajti potem se ne bo zgodilo, da bi pošto, ki jo pošiljajo bučkovskemu prosvetnemu društvu, naslovili na pošto Ivanjci. Zadnjič se je to pripetilo. Čeprav je moralo pismo nazaj v M. Soboto, so ga v Bučkovcih (prej Mala Nedelja) vendarle v redu dobili — seveda z zamudo!

»Česanje« perja je običaj, pri katerem se zbero stari in mladi. Ko delo dokončajo, se ponavadi oglasi harmonika in mladi se veselo zavrtijo. To se ponavlja v vasi tako dolgo, dokler niso na vrsti vsi posestniki. Domače zabave pa radi obiskujejo tudi nepridipravi.

To se je zgodilo v **Bodislavcih.** Mlad traktorist je hotel pokazati drugim svojo moč in je brutalno zadal nekemu udeležencu tako hudo poškodbo, da se je moral zateči po pomoč k zdravniku. Stopimo takim razgrajačem bolj močno na prste!

PRED PUSTOM

VOGLEDI

Fašenk že blüzi gre,
Treba mi je žene.
Šla ma paj vogledi,
Kera ma mošje tri
Srebrnih tolarov
K tistoj ma šla.

Če bo rdeča, kak
Vžiti cveteči mak,
Lepa kak rožica
Pisana trütrica,
Ta ma kjoj vogledi
V sredo paj šla!

Kaj si prebiraš tak,
Šepasti mali bak!
Kera ma tolare
Gruba, rdeča je,
Nanjč ne pogledne te,
Šepasti bak!

Za te je Miškova
Zdüčena Barbara,
Priličen najbol par,
Kakši si ti pajbar,
Kakši si ti pajbar,
Priličen par!

V Maškovci je doma
Vrednosti nekaj ma:
Šekasto pujciko,
Sivkasto mujciko,
V lici je robava,
K tistoj ma šla.

Prišla sta vogledi,
Kumaj Balaš zguči,
Že dva je Barbara
Ž bernicoj pokala,
Kumaj da vujšla sta
Bita domu.

Zapisa: Slavko Senčar

MRTVI MILIJONI

V velikem trinadstropnem stanovanjskem bloku v Lendavi tiči neuporabna parna pekarna s plinsko kurjavo. Komaj je začela obratovati, že so ugotavljali napako za napako pri gradnji. Največja napaka je vsekakor ta, da je ta trikrat prevelika parna pekarna za Lendavo in okoliš grajena v stanovanjskem bloku. Od prevelike vročine, ki jo daje velika peč (do 1500° C) in jo odvaja dimnik (500° C), slabi zid in se ponekod že pojavljajo razpoke. To predvsem zaradi velikih temperaturnih razlik.

Obratovanje parne pekarne se je začelo brez predhodnega uporabnega dovoljenja, izgorevanje plina v peči ni mogoče pravilno regulirati, zato človek nikdar ni varen pred morebitnim prevelikim dotokom plina ali celo eksplozijo. Ob obratovanju je čutiti v vsej stavbi tresenje, toplota prehaja tudi v stanovanja, kajti dimnik se zunaj ogreje do 50° C. Plinovodne naprave in gorilnik niso predpisano grajene in pritisk plina je prevelik. Tudi konstrukcije peči niso proučili in je že zato nevarna.

Vse to je ugotovila ne samo ena inšpekcija in naposled so sklenili, da je treba takšno pekarno zapreti. Žal je tudi kolektiv pekarne žrtvoval poldrug milijon dinarjev za gradnjo te zgrešene pekarne, ki jo je baje vodil knjigovodski center. Zdaj zopet pečejo kruh v stari pekarni, ki je neprimerna in je pričakovati, da jo bo sanitarna inšpekcija kmalu zaprla. Kolektiv pa je zelo vznemirjen zaradi tega, ker mu grozijo po vsem tem s prisilno upravo, kot da bi bil on kriv, da v peči, ki ni niti pravilno zgrajena in za katero sploh nikjer ni najti načrtov, po katerih so jo gradili, ni bilo mogoče speči dovolj dobrega kruha.

Vprašanje je sedaj predvsem, kdo je odobril gradnjo pekarne v stanovanjskem bloku brez dovoljenja pristojnih organov?

Razen vsega tega pa so mala obrtna podjetja združena v enotno knjigovodstvo lendavskega knjigovodskega centra. Ta knjigovodski center je deloval dokaj samopašno, celo omalovaževalno v odnosu do poslovodje, ki do pred dobrim tednom nikoli ni dobil računov, vsaj ne v vpogled, če že ne v odobritev...

Čez dva milijona dinarjev samo za najemnino

V beltinski občini posluje sedem kmetijskih zadrug, ki so že precej, toda še vedno premalo storile za napredek kmetijstva. Vse zadruge imajo pospeševalne odseke. Dokaj so se že uveljavili poljedelski in živinorejski odseki, medtem ko ostali še niso pokazali zaželene aktivnosti. Poljedelski odseki so skrbeli za kakovostno semensko blago, zavzemali so se za pravilno uporabljanje umetnih gnojil in priporočali so kmetovalcem, naj pridelujejo več zelenjave, sočivja in zdravilnih zelišč (paradižniki, meta, solata itd.), ki dajejo pri skrbni obdelavi zemlje mnogo večje dohodke kot druge sicer ustaljene kulture. Živinorejski odseki so skrbeli predvsem za plemensko živino, sadjarski pa so vodili zatiralne akcije proti sadnim škodljivcem in boleznim.

Zadruge imajo precej večjih strojev. Vrednost teh strojev cenijo nad 17 milijonov dinarjev. Vrednost njihovih osnovnih sredstev z zadružnimi domovi vred pa znaša čez 80 milijonov dinarjev. Največ osnovnih sredstev imajo kmetijske zadruge v Beltincih in Črensovcih ter Bistrica ob Muri.

V zadruge je včlanjenih 1740 kmetovalcev ali okrog 64 odst. vseh posestnikov v občini. Članski deleži znašajo po 500 din, jamstva pa so desetkratna.

Zadruge so se uveljavile kot neposredni odkupovalci kmetijskih pridelkov, zato njihov promet še vedno narašča. Ne odkupijo pa še vsega mleka, kar naj bi čimprej storile, kajti s tem bodo še bolj okrepile svoj ugled med živinorejci in prispevale k še večji menjavi dobrin med mestom in vasjo.

Pri beltinski zadrugi deluje tudi hranilnica in posojilnica, vendar pa vânjo kmetje malo nalagajo svoje prihranke. Vlagatelji so v glavnem le organizacije in društva.

Zadružni upravni odbori so vedno bolj aktivni; svoje naloge opravljajo dokaj življenjsko, vedno več pozornosti pa posvečajo tudi delovanju na področju kmetijstva. Člani upravnih odborov so večinoma vodje kmetijskih pospeševalnih odsekov.

Večina zadrug nima svojega inventarja in lokalov, zato jim povzroča velike težave najemnina, ki znaša letno nad 2 milijona dinarjev.

A. H.

PRAVNA posvetovalnica

Uredništvo »Pomurskega vestnika« je sklenilo uvesti pravno posvetovalnico in na ta način številnim naročnikom brezplačno posredovati odgovore na vprašanja pravnega značaja. Kako vidite, odgovore na nekaj vprašanj posredujemo že v današnji številki. V primerih, ko tega zaradi narave posameznih vprašanj ne bomo mogli storiti v listu, bomo naročnikom odgovarjali pismeno.

Ob tej priložnosti moramo pozdraviti pobudo Društva pravnikov — podružnice za Pomurje, ki nam je pri tem odgovornem delu z velikim razumevanjem priskočila na pomoč.

Prosimo vse naročnike našega lista, da se v bodoče pismeno obračajo za različne pravne nasvete in pojasnila na uredništvo »Pomurskega vestnika«, Murska Sobota, Trubarjev drevored 3/II.

PRIJATELJ

Vprašanje: Ali je dimnikar upravičen zahtevati plačilo, če storitve (čiščenja ali ometanja dimnika) ni opravil?

Odgovor: Odlok o najvišji tarifi za dimnikarske storitve na območju občine Ljutomer (Ur. vestnik okraja M. Sobota št. 4/56) v 2. členu določa, da dimnikar ni upravičen zahtevati plačila, če ne opravi dela ali kontrolnega pregleda. Uredba o ureditvi in opravljanju dimnikarske službe (Ur. l. LRS 21/50) pa v 9. členu določa, da mora lastnik zgradbe dopustiti dimnikarju ometanje dimnih odvodov in kurilnih naprav in mu ometanje plačati po predpisani tarifi. Iz teh določb izhaja, da dimnikar ni upravičen zahtevati plačila, če brez vaše krivde ni opravil ometanja oziroma če po svoji krivdi ni opravil storitve; jasno je, da to velja le v primeru, če mu niste ometanja ovirali. Pripomniti je, da je z navedenim odlokom predpisana kazen za dimnikarja, ki zahteva plačilo, čeprav določenega dela ni izvršil, prav tako pa tudi denarna kazen za koristnika stavbe, ki ne bi dovolil dimnikarju ometanja.

K. Š. 7185 V. G.

Vprašanje: Ali je pravilno, da vodi šolsko mlečno kuhinjo učiteljeva žena in kdo je pristojen za njeno namestitev na to mesto, učitelj sam ali starši šolskih otrok?

Odgovor: Za pravilno organizacijo in delovanje šolske mlečne kuhinje so odgovorni šolski odbori, ki jih imajo vse šole pri nas. Menimo, da bi šolsko kuhinjo lahko vodila katerakoli za to sposobna žena. V kolikor pa je šolski odbor določil za vodstvo mlečne kuhinje učiteljevo ženo, je za to prav gotovo imel določene vzroke. Na manjših šolah, kjer ni drugih kuhinj, kakor kuhinje, ki jih uporabljajo učiteljske družine, je po našem mnenju smotrno, da hrano pripravljajo v teh kuhinjah. Razumljivo pa je, da so šolski odbori v takih primerih zaupali vodstvo mlečnih kuhinj gospodinjam, ki te kuhinje uporabljajo, če so seveda to delo prevzele. Za to delo ni predvidena nobena plača. Seveda pa je tudi v tem primeru oseba, ki vodi mlečno kuhinjo, vsestransko odgovorna. Če pa v zvezi s tem menite, da je pri vaši šoli prišlo pri organizaciji in vodstvu mlečne kuhinje do nepravilnosti, bi bilo potrebno na to opozoriti šolski odbor, če pa se tudi ta ne bi zavzel za odpravo nepravilnosti, bi bilo treba na to opozoriti svet za kulturo in prosveto in svet za zdravstvo in socialno skrbstvo, morda pa tudi svet za varstvo matere in otroka pri občinskem ljudskem odboru.

Vprašanje: Zakaj ni ObLO M. razdelil denarne podpore TBC bolnikom, čeprav je baje že septembra 1956 dobil za to namenjeni denar?

Odgovor: Kakor vse socialne podpore, tako tudi denarno pomoč bolnikom, ki bolujejo na TBC, lahko dajejo občinski ljudski odbori le iz svojih, v ta namen predvidenih proračunskih sredstev, seveda če imajo v proračunu za to določena sredstva. Občinski ljudski odbori pa morajo predvsem zagotoviti denarna sredstva za zdravljenje vseh tuberkuloznih bolnikov z njihovega območja, ki niso socialno zavarovani. Število bolnikov, ki bolujejo na tuberkulozi in se zdravijo v bolnišnicah, je veliko, zato često v občinskih proračunih predvidena denarna sredstva ne zadostujejo. Spričo takšnega stanja pa imajo občinski ljudski odbori često le neznatna sredstva, ki jih lahko uporabijo kot denarno pomoč zares v najnujnejših in socialno najbolj ogroženih primerih. Iz tega izhaja, da ObLO M. ni dobil od nikoder denarja za pomoč tuberkuloznim bolnikom, temveč lahko daje tako pomoč iz svojih sredstev, če jih seveda ima. Menimo, da vam bo ObLO M. dal potrebna pojasnila, če jih izrecno želite.

S. G.

Skrite rezerve na podeželju

Posledica ugodne konjukture na trgu kmetijskih pridelkov in živine ter prizadevanja naprednih kmetovalcev, da bi čimveč pridelali, priredili in od tega tudi prodali, so nedvomno tudi denarni presežki, ki ob varčnem gospodarjenju ostajajo kmečkim ljudem v Pomurju potem, ko od svojih skupnih dohodkov izločijo izdatke za preživljanje, kmetovanje in izpolnitev obveznosti do družbe. Prihranki naših kmečkih ljudi pa pretežno ostajajo v omarah in nogavicah, namesto da bi jih vlagali v zadružne in druge denarne ustanove, kjer bi bili znova vključeni v gospodarski krogotok in bi posredno služili napredku kmetijstva kot celote.

V ilustracijo tega samo nekaj podatkov, ki očitno kažejo na to, da smo v naši pokrajini doslej vse premalo storili za koristno zajetje denarnih prihrankov. Po podatkih okrajne zadružne zveze delujejo kreditni odseki pri 44 kmetijskih zadrugah. V letu 1955 so zabeležili 958 vlog s skupno vsoto 8.295.000 dinarjev, ob koncu januarja letos pa so narastle na 12.828.000 dinarjev. Ta napredek pa še zdaleč ni v skladu z obstoječimi možnostmi. Precej pa so se povečali naloženi prihranki kmetovalcev z uvedbo obračunskih knjižic v 28 KZ. Ob koncu januarja letos so našteli 1974 vlog z okrog 6 in pol milijona dinarjev. Na tem področju napovedujejo še večje izboljšanje, saj se zadružniki vedno bolj zanimajo za obračunske knjižice. Mnogo manj zadovoljivo pa je stanje v soboški zadružni hranilnici in posojilnici, v kateri so ob koncu januarja zabeležili samo 34 vlog z okroglo 670.000 dinarji.

Med našimi kmečkimi ljudmi je še precej nezaupanja do bank in hranilnic, ki izvira predvsem iz preteklosti, ko so morali vlagatelji večkrat preboleti bridke izkušnje in tudi pozabiti na svoj prihranjeni denar. Naša družbena ureditev in pozitivna zakonodaja pa zanesljivo jamčita nedotakljivost in tajnost denarnih vlog.

Tajnost hranilnih vlog bo potrebno pri nas še bolj zajamčiti — bodisi z anonimnim vlaganjem denarja ali pa z vlaganjem »na geslo«, kar bi prišlo v poštev zlasti za osrednji zadružni denarni zavod v M. Soboti.

ČEBELARSKI KOTIČEK

Med prvovrstno gozdno drevje prištevamo JAPONSKO SOFORO, ki jo gojijo pri nas že več desetletij po parkih in drevoredih. V medenju nadkriljuje marsikatero sorodno metuljnico, saj nežno cvetje, ki ga veter stresa na tla, močno obletavajo čebele na tleh in srkajo medičino, kar je redek pojav pri medonosnicah.

Seveda: kakor par češenj ali akacij nič ni odtehta v panjih, prav tako nič ne zaleže par sofor v bližini čebelnjakov. Nesluteno lepo, rumeno-belo nadahnjeno cvetje razvija japonika v obliki latasto razvrščenih visečih grozdov od druge polovice avgusta tja do konca septembra. S svojim prvovrstnim trdim lesom in naglo rastjo prekaša marsikatero vrednejšo domačo gozdno vrsto. Glede zemlje je skromna. Vendar izborno prirašča v vinorodnih sončnih legah, kjer doraste v nekaj desetletjih za sečnjo. Za mraz je nekoliko bolj občutljiva kot akacija, a vendar redko pozebe, ker kaj kmalu uide v višino, v milejše zračne plasti.

Zaradi njenih tako lepih in vsestransko koristnih lastnosti moramo čebelarji posvetiti vso skrb veščemu in širokopoteznemu razmnoževanju soforinega naraščaja, ker je sofora edina rastlina, s katero lahko zadovoljivo nadomestimo ajdovo pašo.

Seme z usnjatimi stroki, ki zelo pozno dozoreva, nabiramo, ko je popolnoma zrelo. Čez zimo ga hranimo v suhem prostoru. V začetku maja stroke izluščimo in brez poprejšnjega namakanja sejemo na vrtne lehe ali pa sadimo na stalen prostor v prekopane in dobro zrahljane pasove. V ugodni letini dosežejo sadike meter višine in so toliko krepke, da jih lahko uporabimo za pogozdovanje. Sadimo jih v kvadratni razdalji po 2 in več metrov, kajti ta rastlina zahteva mnogo svetlobe. Koristno pa jo je mešati s takim gozdnim drevjem, ki dobro popravlja tla.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Konferenca živinorejskih strokovnjakov v M. Soboti

Na temelju odredbe o določitvi skočnine za javne plemenjake (Uradni list LRS št. 2 z dne 24. januarja 1957) je bila 18. februarja letos v Murski Soboti konferenca, ki so se je udeležili zastopniki vseh občinskih ljudskih odborov, Okrajne zadružne zveze v Murski Soboti, Veterinarskega zavoda Murska Sobota, veterinarske in kmetijske inšpekcije OLO.

Prisotni so bili tudi zastopniki kmetijskih proizvajalnih zvez v Ljutomeru in v Murski Soboti.

Na tej konferenci so sprejeli naslednje sklepe:

1. Občinski ljudski odbori morajo predpisati povprečno letno skočnino, ker je v okraju Murska Sobota običajna reja neskopljenih bikov za meso.
2. Skočnina znaša za bike 500 din (za tri skoke), za merjasce pa 400 din.
3. Če se krava po tretjem skoku ne obreji, je njen lastnik na svoje stroške dolžan poskrbeti, da jo pregleda in zdravi veterinar.
4. Za osemenitev se plačuje 500 din.
5. Povprečna letna skočnina se plačuje po stanju krav in nad eno leto starih telic na dan 1. januarja.
6. Občinski ljudski odbori smejo iz utemeljenih razlogov dovoliti rejcem plačilo skočnine v dveh obrokih.
7. Povprečno letno skočnino lahko pobirajo kmetijske zadruge po posebnem pooblastilu občinskega ljudskega odbora v primeru, če nabavljajo kmetijske zadruge tudi javne plemenjake za svoje področje.
8. Skočnino, ki v določenem roku ni plačana, izterjajo občinski ljudski odbori.
9. Kmetijske zadruge izplačujejo rejcem javnih plemenjakov (odbranih plemenskih bikov) letno vzdrževalnino v znesku 40.000 do do 50.000 din.
10. Za nepriznane merjasce se uvede obvezna kastracija na celem področju okraja Murska Sobota.
11. Lastniki ali pooblaščeni oskrbovalci javnih plemenjakov morajo imeti predpisano pripustnico in voditi skočninski zapisnik.

Ing. J.

Pospeševanje slovenskega vinogradništva

Slovenija slovi po svetu kot znamenito vinogradniško območje z značilnimi vinskimi griči; na prisojnih obronkih so nasadi plemenite vinske trte, predvsem za pridelovanje prvovrstnih belih vin svetovnega slovesa.

Na odlično kakovost vina odločujoče vplivajo posebnost podnebja, vinogradniška lega in ustrezen trsni izbor, ki dovoljuje obnovo samo sortno čistih vinogradniških nasadov s kakovostnimi sortami grozdja.

Zgodovina uči, da spada vinorodna Slovenija med klasične vinogradniške dežele v Evropi, kakor tudi, da so slovenska vina že za Rimljanov uvrščali med najboljša na svetu.

To dokazuje, da so za kakovost vina odločilno važni naravni podnebni in talni pogoji vinogradniških okolišev. Zaradi odlične kakovosti slovenskih vin lahko na svetovnem trgu z doseženo ceno ustvarjamo na hektar dobro oskrbovanega vinograda ob polni rodnosti in na kakovostnem območju tudi pri nas 2.000 dolarjev in še več, kar je enako ustvarjeni devizni vrednosti s hektarja slovenskega hmelja. Pri tem moramo upoštevati, da pridelujemo hmelj na najboljših njivah, medtem ko dosegamo z vinsko trto enako devizno vrednost na izrazito vinogradniških zemljiščih, ki za druge rastline niso več primerna. Ker daje vinska trta najboljša vina prav na strmih pobočjih, neprikladnih za gojenje drugih rastlin, ima naše vinogradništvo še prav poseben pomen: z njim lahko pravilno izkoriščamo tla. Vinogradništvo je hkrati tudi zelo intenzivna kmetijska panoga, ki daje na površinsko enoto v odnosu do drugih kmetijskih rastlin velike pridelke in dohodek, ter preživlja številne vinogradniške družine že na sorazmerno majhnih površinah. To pojasnjuje, zakaj so pri nas vsi izrazito vinogradniški kraji (Haloze, Dolenjska, Brda in drugi) tako gosto naseljeni. Ker živi torej od dohodkov od vinogradništva v Sloveniji nad 100.000 prebivalcev, t. j. vsak 17-ti Slovenec, ima vinska trta tudi zelo važen socialni pomen.

Kljub velikemu narodno-gospodarskemu pomenu moramo žal ugotoviti, da je zelo kritično stanje slovenskega vinogradništva; iz leta v leto se slabša, kar naprej se zmanjšujejo vinogradi ter upada tudi hektarski donosi. To stanje je še posebno hudo v krajih, kjer živi prebivalstvo izključno samo od vinogradništva.

Slovenija je dandanes kljub odličnim naravnim pogojem za kakovostno vinogradništvo pasivna za 2 — 3.000 vagonov grozdja in vina na leto, ki jih mora uvoziti iz drugih republik in plačati za to dve milijardi dinarjev.

Slovenski kakovostni vinorodni kraji so namreč po naravnih pogojih tako odlični, da je v svetu zelo malo takih. Naše narodno gospodarstvo letno izgublja velike vsote, ker teh naravnih pogojev ne izkoriščamo v zadostni meri.

Kritično stanje slovenskega vinogradništva pripisujemo predvsem posledicam nezadostne obnove naših starostno pretežno izčrpanih vinogradov. Že med zadnjo vojno in tudi po osvoboditvi je bilo pretrgano razmerje med amortizacijo in obnovo vinogradov. Tako se je v zadnjih petnajstih letih zmanjšala skupna površina vinogradov v Sloveniji za okrog 10 tisoč ha oziroma za 30 %. Razen tega odpade na prazna mesta v vinogradih 20 %, na nerodovitne trte pa okoli 10 % vinogradov t. j. skupno skoraj 6 in pol tisoč hektarov, ki jih statistika ne izkazuje. Če upoštevamo še pet in pol tisoč hektarov samorodnic, se zmanjšajo vinogradi z žlahtno vinsko trto na okoli 10.000 ha.

Ker sta prehrana ljudstva in izvoz dve važni zadevi, je treba preobraziti in modernizirati naše vinogradništvo, predvsem v pogledu rodnosti vinogradov, proizvodnosti dela, kakovosti pridelovanja in predelave grozdja.

To bomo lahko uspešno dosegli le z obnovo vinogradov. Povečati gospodarski uspeh vinogradništva, je najvažnejše vprašanje. Zaradi pomanjkanja investicijskih sredstev obnavljamo letno komaj okrog 300 ha; medtem ko v Makedoniji letno obnovijo nad 20 % vinogradov, obnavljamo v Sloveniji vsega le poldrug odstotek. Če upoštevamo, da se odlikuje Slovenija v vsej državi z edinstvenimi naravnimi pogoji za visoko kakovostno pridelovanje vina, kar potrjuje tudi najvišja jugoslovanska izvozna cena, ki jo dosegamo na svetovnem trgu, lahko zaključimo, da bi bilo neobhodno potrebno v Sloveniji močno pospešiti obnovo vinogradov. To zahtevo narekuje tudi najvišja poraba vina v Sloveniji na prebivalca v primerjavi z drugimi južnimi republikami.

Za zadostno preskrbo naših delovnih ljudi z naravnim vinom, računajoč pri tem 35 litrov na osebo in leto, kar ustreza srednjeevropski potrošnji na prebivalca, bi potrebovali v Sloveniji okrog 12.000 ha obnovljenih vinogradniških nasadov. Za kritje izvoza bi bilo potrebno dodatno še okrog 3.000 ha vinogradov za povečan letni izvoz 1.000 vagonov slovenskih kakovostnih vin. Za izboljšanje redne prehrane prebivalstva, računajoč pri tem samo 10 kg namiznega grozdja na osebo in leto, bi morali obnoviti z namiznimi sortami grozdja še 3.000 ha. V bodoče bo potrebno oskrbeti domači trg tudi z grozdnimi sokovi, ki postajajo v sodobni prehrani naravnost nenadomestljivi. Pri predvideni potrošnji 20 l grozdnega soka na osebo in leto bomo potrebovali še 4.000 ha vinogradov. Prav tako bo potrebno založiti domači trg tudi z naravnim vinskim kisom, saj ga sedaj tako zelo pogrešamo; za to bomo potrebovali nadaljnjih 1.000 ha vinogradov. Iz tega je razvidno, da bomo morali v Sloveniji obnoviti za potrebe prehrane in izvoza postopoma najmanj 24.000 ha vinogradov.

V ta namen bodo potrebna velika denarna sredstva. Zato bo nujno potrebno zagotoviti investicijska sredstva za povečano obnovo vinogradov.

Od vinogradništva dobiva skupnost velika finančna sredstva v davkih, trošarini in drugih prejemkih. Za obnovo izčrpanih in ostarelih vinogradov bo torej treba od sredstev, ki jih vinogradništvo daje skupnosti v izredno visokem narodnem dohodku in drugih dohodkih, vsaj nekaj oddvojiti in osnovati sklad za obnovo vinogradov.

Z obnovo vseh naših vinogradov bi lahko povečali letno količino grozdja od sedanjih 7.000 na 25.000 vagonov in tako povečali vrednost naše letne brutto-proizvodnje grozdja za okrog 6 milijard dinarjev.

Obnova vinogradov je torej gospodarsko nujna in v korist skupnosti.

Docent ing. Miran Veselič

SOBOŠKA KRONIKA

Poroke, rojstva in smrti od 16. do 23. februarja 1957

Poročili so se: Danilo Jelen, uslužbenec, in Marija Lah, uslužbenka, oba iz Ljutomera; Friderik Šnurer, trgovski pomočnik iz Cankove, in Margareta Vučak, uslužbenka iz M. Sobote; Anton Luk, mizarski pomočnik, in Zora Kerčmar, šivilja, oba iz M. Sobote; Jože Benedik, kleparski pomočnik, in Kristina Kolmanič, uslužbenka, oba iz M. Sobote; Franc Fujs, delavec iz M. Sobote, in Emilija Horvat, delavka iz Martjanec; Franc Bagari, zidarski pomočnik iz M. Sobote, in Marija Peršak, tov. delavka iz Negove; Franc Štiblar, delavec iz Satahovec, in Marija Gorza, tov. delavka iz Rakičana; Rudolf Senčar, vodovodni monter iz Ptuja, in Agata Serec, šivilja iz M. Sobote; Janez Vőrős, delavec iz Boreječ, in Ana Bejek, delavka iz Kroga; Anton Lah, miličnik, in Albina Skledar, oba iz Rogaševec; Franc Horvat, delavec, in Ana Jerič, tov. delavka, oba iz Bakovec; Janez Miholič, mesarski pomočnik, in Terezija Kuzmič, gospodinja, oba iz Murske Sobote.

Rodile so: Emilija Vereš iz Mlajtinec, deklico; Emilija Banfi iz Puconec, dečka; Matilda Kocet iz M. Polane, dečka; Ana Majer iz Satahovec, dečka; Terezija Šlemer iz Okoslavec, deklico; Ivica Babič iz M. Sobote, dečka; Marija Nedeljko iz Lipe, dečka; Irma Vrečič iz Sodišinec, dečka; Ema Spilak iz Doliča, dečka; Elizabeta Kramar iz Gančan, dečka; Verena Semen iz Polane, dečka; Štefka Aleksič iz M. Sobote, deklico; Viktorija Vogrinčič iz Martjanec, dečka; Anica Kardoš iz Dobrovnika, dečka; Marija Žalik iz Noršinec, deklico.

Umrl je Evgen Banutai iz Dolge vasi, star 58 let.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše nadvse ljubljene žene, mame, tašče in stare mame

ANE GYŐREK, roj. BENCAK

se zahvaljujemo sorodnikom, znancem, sosedom in vsem, ki so z nami sočustvovali, ji darovali vence in jo spremljali na zadnji poti, kakor tudi godbi »Svobode« iz M. Sobote za odigrane žalostinke.

Družini Győrek in Koračin

OBJAVE OKRAJNE ZVEZE PARTIZAN MURSKA SOBOTA

Pozivamo vsa društva, da nam nemudoma v smislu našega dopisa št. 163-56 z dne 13. VIII. 1956 pošljejo naslednje podatke:

Koliko so dobila denarne pomoči, bodisi za investicije ali za ostale društvene potrebe, od oblastnih organov, družbenih organizacij, od okrajne zveze, od podjetij itd. in koliko sredstev so si sama ustvarila. Nadalje, kako so pridobljena sredstva uporabila.

Rok za dostavo poročila je 6. III. 1957.

ŠPORT

NOGOMET

Nafta : Sobota 2:0 (2:0) v Lendavi.
Sobota : Rakičan 7:2 in 4:2

KOŠARKA

KPA : ŠAG 56:58 (25:24) in 66:67 (29:35)
ESS : VI. 62:60 (26:39) in 62:31 (30:15)
ESS : V. 51:28 (24:10)

ODBOJKA

KPA : ŠAG 2:1 (16:14, 13:15, 15:11)

NAMIZNI TENIS

ŠAG : ŠUT 8:1
ŠAG : ESS 6:3

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA

Nedelja, 3. marca 1957: **dr. Miloš Borovšak**, stanuje Kolodvorska ulica (novi blok). Od 8. do 12. ure v splošni ambulanti; v nujnih primerih popoldne in ponoči na stanovanju.

KRVODAJALCI OD 16. DO 23. FEBRUARJA 1957

Jolanka Horvat, Marija Obal, Terezija Horvat, Jolanka Kuronja, Terezija Lovenjak, Štefan Temlin, Ema Temlin, Marija Horvat, Ema Bukvič, Marija Hašaj, Karolina Bukvič in Elizabeta Zrinski (drugič), vsi iz Moščanec; Ignac Fister, Terezija Lovenjak in Marija Mesarič, vsi iz Bakovec; Evfemija Marič (drugič), Marija Mlinarič (drugič) in Marija Maroša (drugič), vse iz G. Bistrice; Geza Murec iz Moravec, Vilma Vukan iz Doline, Marija Hajdič iz Stanjevec, Frančiška Kološa iz Sebeborec, Franc Korošec iz Radenc, Katarina Matjašec iz Lipe in Ludvik Solar iz bolnišnice v M. Soboti.

ČAS ORDINACIJ

zdravnikov splošne ambulante Zdravstvenega doma v Murski Soboti

Splošne ordinacije: dnevno (razen nedelj in dela prostih dni)

dr. Sedlaček Jan od 7. do 10. in od 12. do 14. ure;
dr. Vučak Štefan od 9. do 12. ure;
dr. Brandieu Silvij od 10. do 12. ure;
dr. Gregorc Anica od 12. do 18. ure;
dr. Lanščak Nikolaj od 14. do 17. ure;
dr. Borovšak Miloš od 14. do 17. ure.

Specialistične ordinacije:

okulist dr. Pečan Jože od 7. do 9. ure (v Zdravstvenem domu);
internist-rentgen dr. Starc Franc od 12. do 14. ure;
ginekolog dr. Sedlaček Mileva od 11. do 13. ure.

Dežurna služba v nedeljo in dela prostih dnevih traja od 8. ure zjutraj do 8. ure zjutraj drugega dne; ime zdravnika je javljeno v Pomurskem vestniku in napisano na vratih splošne ambulante.

Vpeljana je nova zdravstvena dejavnost: dosegljivost zdravnika v izvenuradnih urah splošne ambulante (traja od 19. ure zvečer do 7. ure zjutraj, od ponedeljka do nedelje zjutraj). V tem času je zdravnik v nujnih primerih **dosegljiv v svoji ordinaciji** na domu. Ime zdravnika bo javljeno v Pomurskem vestniku, dalje na deski v splošni ambulanti in tudi v okencu lekarne.

Zaradi celodnevnega ordiniranja je omogočeno, da se zavarovanci poslužujejo zdravstvenih intervencij izven delovnega časa, torej v prostem času. **Zdravstveni dom M. Sobota**

RIBIČI!

Ribolovnice bomo izdajali 2. marca 1957 od 8. do 15. ure v podjetju »Potrošnik«. Pozivamo vse člane, da tega dne pridejo po ribolovnice in plačajo licenco za leto 1957.

Odbor

Po kratki prekinitvi ponovno odprt fotoatelje HOCHSTÄDTER M. Sobota, Trg zmage 3 Izvršujem vsa fotografska dela.

KMETIJSKA ZADRUGA TESANOVCI razpisuje mesto

UPRAVNIKA

Pogoji: popolna srednja šola z večletno prakso v zadružni službi ali kmetijski tehnik. Plača po kolektivni pogodbi. Prijave poslati do 15. marca v upravo zadruge.

TEDENSKI KOLEDAR

Nedelja, 3. marca — Milena
Ponedeljek, 4. marca — Kazimir
Torek, 5. marca — Poljanka
Sreda, 6. marca — Danica
Četrtek, 7. marca — Tomaž
Petek, 8. marca — Bojanka
Sobota, 9. marca — Franc

KINO

BELTINCI — 2. in 3. marca madžarski film »Liliomfi«.
RADGONA — 2. in 3. marca madžarski barvni film »Kviško glave«. — 6. marca ameriški film »Dekle z vasi«.
LENDAVA — od 1. do 3. marca ameriški film »Dvoboj na Mississippiju« — od 5. do 6. marca jugoslovanski film »Veliki in mali«.
RADENCI — 2. in 3. marca ameriški barvni film »Poletno gostovanje«. 7. marca francoski film »Lisabonske noči«.
VERŽEJ — 2. in 3. marca angleški film »Kapitanov raj« — 7. marca ameriški film »Dokler zora ne napoči«.
ČEPINCI — 3. marca jugoslovanski film »Kekec«.
KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — 2. in 3. marca ameriški film »Bojišče«. 6. marca ameriški film »Kalifov zaklad«.

VREMENSKA NAPOVED za čas od 1. do 10. marca.

V začetku marca, in sicer najkasneje v roku do 6. marca, pričakujemo nastop dolgega razdobja nizkih, skoraj zimskih temperatur, obenem bo pogostokrat snežilo.

Padavine pričakujemo v roku med 4. in 6. marcem.

Dr. V. M.

MALI OGLASI

OB REKI MURI v 100 m pasu je bilo najdeno moško dvokolo sive barve, brez znamke, številka okvirja 63743. Dvokolo se nahaja v skladišču Tajništva za notranje zadeve Murska Sobota.

STIRI ŽIVINOREJCE, vešče molže in celotne oskrbe živine sprejme takoj ali po dogovoru ZKG Jarenina. Plača po tarifnem pravilniku.

STANOVANJSKO HIŠO s potrebnim gospodarskim poslopjem, v dobrem stanju, in 0.86 arov orne zemlje prodam. Hiša stoji v Salincih nedaleč od ceste IV. reda Noršinci—Veržej. Vprašati: Veršič Liza, Salinci št. 31.

SADNI MLIN na žago z ročnim pogonom, nov, prodam. Železen Roman, Beznovci.

ARONDIRANO POSESTVO 7.50 ha vseh kultur, v ravnini hiša in gospodarsko poslopje, v dobrem stanju, v neposredni bližini Vidma in Male Nedelje, ugodno prodam. Kupci, ne zamudite! - Franc Horvat, Drakovci, p. Bučkovci.

KMETIJSKA ZADRUGA ČRENSOVCI prodaja naslednja osnovna sredstva: varilno garnituro, upogibalni stroj, jeklenko za kisik, generator za varjenje, vrtalni stroj, ročni vrtalni stroj, motor Saks, motor Slavija, šivalni stroj, traktor Lanz Buldog, motorno škropilnico češko — prevozno, sejalnico Johnder, Alfa kotel, plug dvobrazdni, krožno brano, luščilec, kladivar, prikolico dvoosno, dvigalo, čevljarski pult, police, radio (2 kom.), ročno slamoreznico. — Kupci naj se oglasijo v upravi KZ.

VALJČNI MLIN IN POSESTVO prodam. Poizvedbe v upravi lista.

MALO POSESTVO z novo hišo ugodno prodam. Hiša ima elektriko in studenec in je oddaljena 5 minut od trgovine in avtobusne postaje. Anžel Jernej, križišče Cogetinci št. 54, p. Cerkvenjak.

CEPLJENO TRSJE prvovrstne sorte: laški rizling, zeleni silvanec, najpurgovec in drugo z jamstvom prodam. Cena 20—25 din. — Jože Gomboc, trsničar, Gerlinci, Cankova.

LEPO SONČNO PARCELO, veliko 10 arov, poleg gimnazije, ugodno prodam. Naslov v upravi lista.

KRASNO MALO POSESTVO vseh kultur, tri minute od glavne ceste, deset minut od Jeruzalema, proda Fekonja V., Plešivica 4, Ivanjkovci.

GOSPODARSKO POMOČNICO, ki ima veselje do živine, sprejmem na malo posestvo. Plača po dogovoru. Družinsko stanovanje preskrbljeno. Ivica Pukl, Razvanje št. 15, p. Hoče, Maribor.

ENODRUŽINSKO HIŠO, k temu primerno poslopje za gospodarstvo z 1.5 ha zemlje v Murski Soboti, več različnih posestev v okolici Murske Sobote, Ljutomera, v Križevcih, Radencih in Radgoni, različne mlatilnice, traktorje, stabilne motorje, mlinske opreme, kmetijske stroje, motorna kolesa, klavirje in harmonike prodaja Agencija, M. Sobota, Titova 11.

JAVNO LICITACIJO razpisuje kmetijsko gospodarstvo Črnci—Apače v nedeljo, 3. III. 1957 ob osmi uri na upravi Črnci za prodajo naslednjih kmetijskih strojev: slamoreznice, sejalnice, okopalnike konjske, drobilec za zrno (čekič) itd.

KOMPLETNO NOVO SPALNICO iz mehkega lesa in kompletno kuhinjsko pohištvo v dobrem stanju ugodno prodam. Ogled vsak dan pri Flisar Francu, mizarju, Lendavska 32, M. Sobota.

ENONADSTROPNO HIŠO, takoj vseljivo, v dobrem stanju, novo gospodarsko poslopje in ca 3 ha zemlje z gozdom v skupni parceli pri hiši prodam proti takojšnjemu plačilu. Poslopja imajo električno razsvetljavo, pri hiši je nov studenec, posest je pet minut oddaljena od avtobusne postaje Spodnja Ščavnica pri Gornji Radgoni. V prodaji je tudi inventar in živina. Vprašati ob nedeljah predpoldne Edvarda Polanca na Plitvičkem vrhu št. 56, pošta Gor. Radgona.

GOSPODINJSKO POMOČNICO, pridno in pošteno, vajeno kmečkih del, sprejmem takoj. Plača dobra po dogovoru. Vožnja v službo in nazaj plačana. Ponudbe: Krašovec Rafael, Studenec 12, p. Nova vas pri Rakeku.

SADOVNJAK, NJIVO IN GOZD v Fokovcih ugodno prodam. Informacije pri Sooš, Veščica.

3 HA ZEMLJE, GOSPODARSKO POSLOPJE, krito z opeko, in hišo, prodam v Murskih Črncih 39. — Cena po dogovoru. Olaj Franc.

VELIK KUHINJSKI ŠTEDILNIK na 2 pekača prodam za 3000 din. Naslov v upravi lista.

PODPISANI GOMBOC GUSTAV, mlinar, Mačkovci, obžalujem in preklicujem kot neresnične vse žalitve, ki sem jih dne 13. februarja 1957 v Mačkovcih javno izrekel napram Beznec Ani, gospodinji v Mačkovcih.

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 3. marca

Od 6. do 7. ure Domače pesmi in napevi za prijetno nedeljsko jutro, vmes poročila in vremenska napoved — 7.35 Zabavne melodije — 8.30 Otroška predstava — Mark Twain: Kraljevič in berač — 9.10 Podeželje poje — 9.45 Se pomnite, tovariši — Tone Seliškar: a) Mati na razpotju, b) Jabolka — 10.15 Nedeljski simfonični koncert — 11.35 Lahka glasba — 12.00 Pogovor s poslušalci — 13.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.30 Za našo vas — Od 14. do 16. ure Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 16.00 Bogdan Pleša »Lipica« — reportaža — 17.30 Radijska igra — Mark Twain: Pogodba o govedini — 18.20 Melodije za dobro voljo — 19.00 Radijski dnevnik — 20.00 Malo od tu in malo od tam (zabavna glasbena oddaja) — 21.00 Kulturni razgledi.

Ponedeljek, 4. marca

Od 5. do 7. ure: Dobro jutro, dragi poslušalci (pester glasbeni spored, se ponavlja vsak delovni dan) — 7.10 Zabavni zvoki (se ponavlja vsak delovni dan) — Od 7.20 do 7.25 Naš jedilnik (se ponavlja vsak delovni dan) — 11.35 Pisana vrsta slovenskih narodnih pesmi in napevov — 12.00 Opoldanski glasbeni spored — 12.30 Kmetijski nasveti — ing. France Adamič: Kako najhitreje povečati dohodek iz sadjarstva — 12.40 Igra Mariborski instrumentalni ansambel — 13.15 Melodije za razvedrilo — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 16.00 V svetu opernih arij — 17.10 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku — 18.00 Družinski pogovori — 18.10 Poje Slovenski oktet — 19.00 Radijski dnevnik — 20.00 Mladinska oddaja — 20.20 Koncert komornega orkestra Radia Zagreb — 22.15 Igrajo domači zabavni ansambli.

Torek, 5. marca

8.05 Za prijetno dopoldansko razvedrilo vam bodo peli in igrali domače pesmi in napeve priljubljeni ansambli in solisti — 8.40 Igrajo mali zabavni ansambli — 9.20 Mali dopoldanski koncert — 10.10 Od melodije do melodije — 11.15 Za dom in ženo — 12.00 Pol ure za ljubitelje slovenskih narodnih pesmi — 13.15 Sambe, rumbe in boleri — 13.30 Pester operni spored — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 16.10 Popoldanski simfonični koncert — 17.10 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku — 18.00 Športni tednik — 18.30 Iz solistične glasbe — 20.00 Pust, pust, širokih ust . . . (zabavna karnevalska oddaja) — 22.15 Povabilo na ples.

Sreda, 6. marca

11.00 Zbori, ansambli in solisti pojo slovenske narodne in umetne pesmi — 12.05 Opoldanski operni spored — 12.30 Kmetijski nasveti — ing. Marjan Munda: Novosti letošnje valilne sezone — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 V pesmi in plesu po Jugoslaviji — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 17.30 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku — 18.00 Kulturni pregled — 18.15 Skladbe slovenskih avtorjev — 18.30 Zunanjepolitični feljton — 18.40 Iz svetovne zakladnice samospevov — 19.00 Radijski dnevnik — 19.20 Reportaža z mednarodnega tekmovanja v smuških poletih (prenos iz Planice) — 22.15 Jazz — cocktail.

Četrtek, 7. marca

8.05 Iz Koroške v Belo krajino (pisan spored slovenskih narodnih pesmi) — 9.20 Od popevke do popevke — 10.10 Slavni pevci — priljubljene arije — 11.00 Pesmi za malčke — 11.15 Cicibanom — dober dan! 12.00 Lahek opoldanski spored — 13.15 Igra trio Dorka Skoberneta 13.30 Popularne melodije iz orkestralne glasbe — 14.20 Pionirski kotiček — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 16.00 60 minut z našimi solisti — 17.10 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku 18.30 Reportaža — 19.00 Radijski dnevnik — 19.20 Reportaža z mednarodnega tekmovanja v smuških poletih (prenos iz Planice) — 20.00 Tedenski notranjepolitični pregled — 20.10 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 22.15 Po svetu jazza: Basisti jazza.

Petek, 8. marca

11.00 Prenos reportaže z mednarodnega tekmovanja v smuških poletih v Planici — 12.00 Za prijetno opoldne — 12.30 Kmetijski nasveti — Vet. Štefan Sedmak: Pršičavost — 13.15 Ritmi in melodije — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo 16.00 Popoldanski simfonični koncert 17.10 Športniki, pozor! — 17.30 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku — 18.00 Ljudje med seboj — dr. Leon Žlebnik: Odnos zakona v luči ankete — 18.15 Slovenske narodne v priredbi Cirila Preglja — 18.30 Iz naših kolektivov — 19.20 Reportaža z mednarodnega tekmovanja v smuških poletih (prenos iz Planice) 20.00 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.15 Žena v glasbi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

Sobota, 9. marca

9.30 Lepe pesmi — znani napevi 10.10 Od popevke do popevke — 11.00 Prenos reportaže z mednarodnega tekmovanja v smuških poletih v Planici — 12.00 Opoldanski koncertni spored — 12.30 Kmečka univerza — Ing. Janez Božič: Gojitev topolov in drugih hitro rastočih vrst gozdnega drevja — 12.40 Pisan šopek melodij — 13.15 15 minut z veselimi godci — 13.30 Od arije do arije — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Nove knjige — 16.00 Glasbene uganke — 17.30 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku — 18.00 Okno v svet 18.15 Umetne pesmi poje ženski vokalni kvartet — 18.30 Jezikovni pogovori — 18.45 Igra tamburaški orkester — 19.00 Radijski dnevnik — 19.20 Reportaža z mednarodnega tekmovanja v smuških poletih (prenos iz Planice) — 20.00 Veseli večer — 21.00 Melodije za oddih in zabavo — 22.15 Oddaja za naše izseljence.

MOŽ Z NEVARNIM SMEHLJAJEM

DAVID D. SINGLETON 3

izposojevalec denarja

»Nameraval sem obiskati Singletona,« je oklevajoč začel Grame, »ko sem —«

»Ali ste ga večkrat obiskali?« ga je prekinil Falmouth.

»Ne,« je nadaljeval Grame. »Popolnoma zasebna stvar. Ko sem zvonil, se ni nihče javil. Že sem mislil oditi, ko je prišel Frogatt po stopnicah in mi povedal, da je Singleton gotovo doma. Potem je Frogatt odšel, jaz pa sem še večkrat zvonil brez uspeha. Toda naenkrat sem zaslišal govorjenje v stanovanju. Bil je prepir«.

»Ali se je večkrat zgodilo, da Singleton ni odprl?« je naglo vprašal Falmouth.

»Ne vem,« je odvrnil Grame in skomignil z rameni. Poročal je v skopih besedah, kar mu je povedal Frogatt o možu, ki ga je Singletonov služabnik vrgel skozi vrata.

Tokrat se je Falmouth še posebno prijazno smehljal.

»To bi lahko bil morilec,« mu je vpadel v besedo.

Inšpektor Grame je prikimal in nadaljeval:

»Najprej se mi je zdel prepir popolnoma nedolžen, potem pa mi je postalo jasno, da Singletonu nekdo grozi. Še enkrat sem pozvonil in tolkel s pestmi po vratih. Toda nihče ni odprl. Nenadoma je padel strel in pohitel sem navzdol po Frogatta, ker vrat nisem mogel na silo odpreti.«

Falmouth je pozorno poslušal poročilo o prepiru med Singletonom in neznancem in zamišljeno zmajal z glavo.

»Ali bi lahko prisegli, da je bil to Singletonov glas?«

»Prisegel bi,« je brez oklevanja odgovoril Grame.

Smehljajoč se je Falmouth obrnil k Hooksu.

»Zanimivo, ali ne?«

»Zelo zanimivo,« je odgovoril Hooks.

Grame je oba začudeno gledal.

»Vem, da je bil Singletonov glas,« je povedal. »Popolnoma izključeno je, da bi se zmotil.«

»Seveda,« je prijazno dejal Falmouth. »Vi ste ga večkrat obiskali in zato poznate njegov glas. Glasu onega drugega moškega pa niste spoznali?«

»Nisem ga često obiskoval,« je odvrnil Grame in le s težavo potlačil jezo. »Ne, drugega glasu nisem spoznal. Gotovo ga še nikdar v življenju nisem slišal«.

»Škoda, da ga ni slišal Frogatt«, je menil Hooks, »Sicer bi nam lahko povedal, ali je bil to isti mož, ki je včeraj grozil Singletonu«.

»Da, škoda,« je raztreseno dejal Falmouth. »Tukaj niste ničesar spremenili?« se je obrnil k Gramu.

»Seveda ne,« je ta užaljeno odvrnil.

Naslednje pol ure je Falmouth temeljito preiskal Singletonovo stanovanje. Plazil se je po tleh, vzel vsak papir v roke in odprl vse predale pisalne mize. Končno je stopil še k odprtemu oknu in oprezoval v globino. Megla je bila še vedno tako gosta, da ni bilo ničesar videti.

»Vse mi je popolnoma jasno«, je dejal Grame. »Frogatt meni, da vodi tik ob oknu požarna lestev v globino. Mož, ki je ustrelil Singletona, si je zadel truplo na ramo, in odšel po tej nenavadni poti. Jutri bomo nekje našli mrtvega Singletona«.

Falmouth se je smehljaje obrnil.

»Da, vse je popolnoma jasno,« je dejal. »Samo nekaj mi morate še pojasniti, Grame. Zakaj je vzel neznanec truplo s seboj? Lahko bi ga pustil tudi tu.«

»Morda Singleton še ni bil mrtev,« se je vmešal Hooks v razgovor.

»Da, to bi moglo biti,« je menil Grame. »Morda je bil samo nezavesten. Ne poznamo dejstev. Čisto mogoče je, da je neznanec vlekel Singletonovo truplo s seboj, da bi ga nekje ubil, ali pa — da bi mu ohranil življenje«.

Hooks se je nenadoma prijel za glavo.

»Toda to je vendar,« je začel.

Falmouth ga je svareče pogledal in naglo dejal inšpektorju Gramu:

»Privedite še enkrat tega Frogatta. Marsikaj bi rad vedel. Predvsem pa to, kdo vse stanuje v tej hiši«.

Gramu je bilo jasno, da bi Falmouth lahko poslal po hišnika svojega narednika, in da je poslal njega samo zato, ker je hotel govoriti s Hooksom na samem. Toda pokoril se je povelju, čeprav le oklevaje.

Larry Frogatt je strmel v Falmoutha kot v prikazen z drugega sveta. Glavnega inšpektorja je stalo precej truda, preden je izvlekel iz njega kaj porabnega, toda posebnih novosti ni zvedel.

»Kdo stanuje v tej hiši?« ga je končno vprašal.

»V pritličju stanujem jaz,« je odgovoril hišnik. Meni nasproti ima stanovanje neka gospa Tibbetts. Vdova je in dela v nekem magacinu, v kakšnem ne vem. Obe stanovanji v prvem nadstropju sta prazni. V drugem nadstropju stanuje gospod Green z ženo in hčerkama — on je uradnik pri pristaniški policiji — in v tretjem nadstropju je stanoval gospod Singleton«.

»Stanoval, zelo točno«, je rekel Falmouth. »Kaj pa stanovanje njemu naproti?«

»Tudi to je prazno,« je odgovoril Frogatt. »Zgoraj pa je samo še podstrešje«.

Falmouth je zamišljeno pogledal narednika.

»Kako to, da ljudje niso slišali strela? Če ga je slišal gospod Frogatt, bi ga moral slišati vsaj Green«.

»Green ima danes službo,« je dejal hišnik.

»Njegova žena in hčerki pa so že spale,« je dodal Falmouth. »Je sprejemal Singleton mnogo obiskov?«

»Da, mnogo obiskovalcev je prihajalo,« je pojasnil Frogatt. »Bili so iz vseh mogočih slojev. Nekateri so prišli z avtomobilom, drugi pa so imeli raztrgane čevlje. Gospod Singleton je posojal denar — in kdo ne potrebuje denarja v teh slabih časih«.

»Ali je prihajalo često do neljubih prizorov?« je poizvedoval dalje Falmouth.

Frogatt najprej ni razumel vprašanja, potem pa je dejal:

»Ne, ne, morda je prišlo do prepirov, toda nikdar niso bili tako glasni, da bi zaradi tega trpel mir v hiši. Sam gospod Singleton pa je bil miren človek«.

»Bil je oderuh«, se je brez potrebe vmešal Hooks. »To je vedelo vse mesto«.

Frogatt je hotel ugovarjati, toda Falmouth ga je prehitel.

»Včeraj pa je bil mir te hiše precej moten. Ali ste videli moža, ki je grozil?«

»Da, videl sem ga,« je odgovoril hišnik. »Bil je zelo velik, nekako vaše velikosti, imel je svetle lase in zelo lepo je bil oblečen. Če pa me vprašate o njegovi starosti — imel je kakih trideset let«.

»Bil je torej tak kot jaz,« se je smehljal Falmouth. »Vendar pa bo težko najti tega človeka. Ali je imel kakšne posebne znake, mislim, ste opazili na njem kaj posebnega?«

Frogatt je nekaj časa premišljeval.

»Res je nekaj vzbudilo mojo pozornost,« je oklevajoč začel. »Toda ne vem več, kaj je to bilo. Da, zdaj sem se spomnil: tujec je šepal.«

»Morda ga je ranil Singletonov služabnik«, se je vmešal narednik Hooks.

Glavni inšpektor ko da se ni zmenil za te besede, temveč se je spet z ljubeznivim smehljajem obrnil k Frogattu.

»Zelo zadovoljen sem z vami, dragi moj,« ga je pohvalil. »Izreden dar opazovanja imate. To je zelo redko najti. Kako dolgo že opravljate hišniške posle?«

Frogatt se je polaskan priklonil. Pohvala iz ust slavnega Folmoutha je bila nekaj posebnega, to je vedel!

»Že sedem let sem tu, gospod«, je odgovoril.

»In Singleton?«

IZREDNO POMEMBNO ASTRONOMSKO ODKRITJE

NA MARSU NI KANALOV

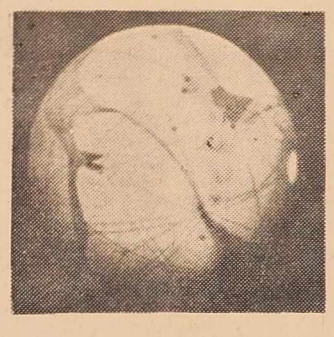

Mars s »kanali«

Lani v septembru se je planet Mars po 71 letih spet najbolj približal zemlji. Teleskopi vseh observatorijev na svetu so bili naperjeni na skrivnostni rdeči planet, da bi mu izvabili kakšno novo skrivnost. Že dolgo muči znanstvenike, pa tudi laike vprašanje, ali je na Marsu življenje. Še posebej pa jih muči to vprašanje odkar so astronomi odkrili na Marsu nekakšne geometrijsko pravilne kanale. Nekateri so menili, da so to ogromne razpoke na izsušeni Marsovi površini, drugi pa so trdili, da so ti kanali delo visoko razvitih bitij, ki si na ta način pridobivajo vodo z obeh Marsovih tečajev.

Zdi se, da je zgodb o Marsovih kanalih zdaj konec. Astronomi so lani ugotovili, da na tem planetu ni nobenih kanalov, temveč da je to le optična prevara. Pač pa so astronomi odkrili druge zanimive stvari na »rdečem planetu«. Opazili so ogromen peščeni vihar, ki se je raztezal v dolžini 6 tisoč km v obliki črke W. Odkrili so tudi velik sneženi vihar, nenavaden za Marsovo »poletje« in pa še en znak, da mora na planetu vendarle biti primitivno rastlinsko življenje.

Na Marsu je v tem času, ko se je najbolj približal zemlji, morala biti izredna suša. Zelenkasta barva, ki se ob tem času pojavlja kot znak, da je na planetu primitivno rastlinsko življenje, je tokrat bila mnogo slabša kot druga leta. Drugi znak pa je že omenjeni peščeni vihar.

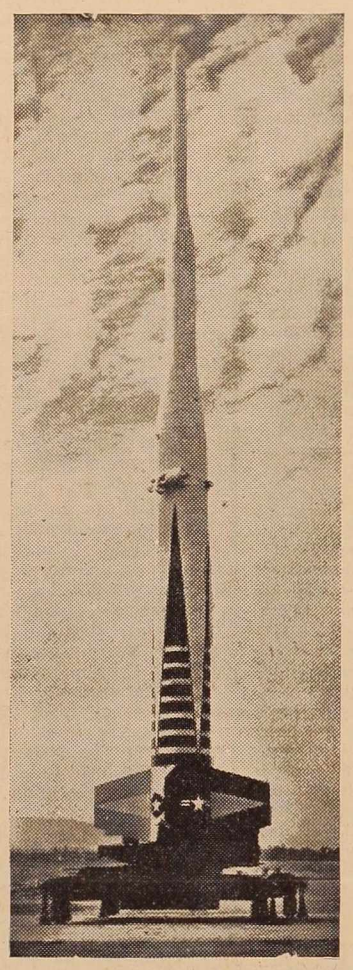

Najnovejša vsemirska raketa, izdelana v ZDA

Hipnoza ozdravila ljubosumno ženo

»Hipnoza je najboljši način za ohranitev zakonske zveze,« je nedavno zapisal neki zelo resen britanski časopis za medicinsko hipnozo.

Na podlagi te trditve je britanski časopis navedel naslednji primer: neka Helena Smith je po sedmih letih zakona ugotovila, da se njen soprog zanima tudi za druge ženske. Seveda je ta nezvestoba obstajala samo v domišliji Helene Smith. Toda za ženo je to imelo dvoje nesrečnih posledic, in sicer: ljubosumnost in hud napad tvorov, ki so ji onemogočili, da bi hodila z možem v javnost. To je še bolj povečalo njeno ljubosumnost in pretilo popolnoma uničiti zakon.

»Nobeno zdravljenje mi ni več pomagalo,« je kasneje rekla Helena. »Tedaj so me začeli zdraviti s hipnoterapijo, kar je spremenilo moje mnenje, uničilo ljubosumnost in tvore«.

Po tem zdravljenju sta se njenemu obrazu povrnili svežina in belina. Od tedaj jo vsi možje pogledujejo, tako da je danes ljubosumen njen soprog.

S pomočjo čebel je določil dan žetve

Čehoslovaški čebelar J. Tomek je ugotovil, da je mogoče s pomočjo čebel točno določiti dan žetve v kakem kraju. Tomek je zapazil, da mine od dneva cvetenja prvega travniškega cvetja do žetve povprečno 40 dni. Treba je samo točno določiti dan, ko se razcvete travniško cvetje. To je moč ugotoviti z merjenjem čebeljih panjev. V dnevu, ko se razcvete travnik, se teža panja hitro veča. Treba je samo določiti štirideseti dan od tega datuma, pa imamo dan, ko je treba začeti žetev.

Z dišavami nad mrčes

Češki biolog Jaromir Pospišil proučuje zelo originalno metodo za iztrebljanje mrčesa. S posebnim aparatom ugotavlja, kako mrčes reagira na posamezne vonjave. Muho na primer posebno privlačuje duh mlečne kisline, medtem ko so ji nekateri drugi vonji, kot na primer mete zelo zoprni. S temi poskusi namerava Pospišil sestaviti vrsto novih sredstev za uničevanje mrčesa.

Rim-London v 165 minutah

Britansko reaktivno potniško letalo »Bristol-Britania«, katerega smatrajo za najmodernejše letalo na svetu, je te dni doseglo nov svetovni rekord, ko je preletelo 1850 km od Rima do Londona v dveh urah in 45 minutah.

Maček pred sodiščem

Neko düsseldorfsko sodišče je moralo soditi nenavadnega obtoženca — mačka. Do pravde pa je prišlo tako-le: v soseščini neke düsseldorfske meščanke, vzgojiteljice čistokrvnih psov — jazbečarjev živita dva upokojenca — mož in žena — ki imata mačka Petra. Ta maček je, zvest tisočletnemu sovraštvu med mačkami in psi, hodil napadat jazbečarje. Nekega dne je lastnici jazbečarjev to presedlo, zgrabila je Petra in ga zaprla v klet. Njegova lastnika pa sta poklicala na pomoč policijo, ki je osvobodila mačka.

Zdaj je lastnica jazbečarjev izbrala drugo pot. Tožila je upokojenca sodišču in zahtevala povrnitev stroškov za zdravljenje prask, ki jih je dobila, ko je lovila mačka. Razprava je bila, toda sodišče je upokojenca oprostilo. In mačka Petra tudi.

Dimnikarji v tabletah

Za dimnikarje prihajajo hudi časi, če lahko verjamemo novicam, da jih bodo zamenjale — tablete. Nemški kemiki so iznašli, kot poročajo iz Wiessbadena, sredstvo proti sajam. To sredstvo v obliki tablet povzroča, da kurivo popolnoma zgori in ne pušča nobenih saj. Zadostuje, če dajo vsake dva ali tri tedne eno ali dve tableti v peč ali štedilnik in —saj ni!

Najhitrejši športni avtomobil

Nov športni avtomobil Jaguar »XK SS« bo najhitrejši na svetu v tej kategoriji avtomobilov. Pravijo, da bo dosegel 273 km na uro in na ta način potolkel športni Mercedes, ki doseže »samo« 257 km na uro.

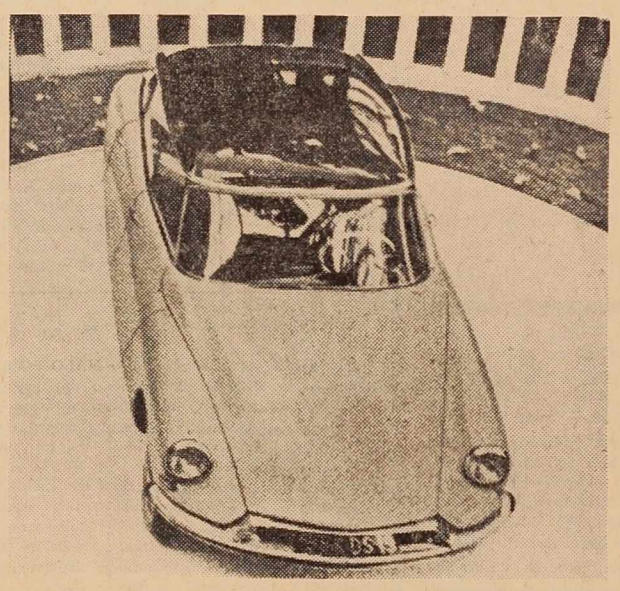

Eden izmed najhitrejših in najmodernejših avtomobilov — novi francoski Citroen

POTOPLJEN ZAKLAD KRALJA JOHNA IŠČEJO

V jeklenih blagajnah Britanskega muzeja v Londonu hranijo dve listini iz leta 1236, ki govorita o tem, kako je angleški kralj John pred sedemsto leti izgubil svoj legendarni zaklad — krono iz draguljev, več vozov naloženih z zlatom, rubini, srebrom in drugimi dragocenostmi. Avtorja teh listin sta dva meniha iz samostana St. Albans, ki sta živela v tistem času.

Usodna pot čez zaliv

Zgodilo se je neposredno po tem, ko je kralj John moral podpisati slavno »Magno Charto«, s katero se je odrekel mnogih svojih prednosti v korist plemstva. Da bi se maščeval velikašem za ta poraz, je zbral 5000 plačancev in se odpravil na bojni pohod proti uporniškim plemičem. Vso Anglijo je zajela državljanska vojna. Pohod je v začetku bil zelo uspešen in kralj je vozil s seboj ogromen plen, ki ga je naropal po gradovih premaganih plemičev.

Takrat pa je kralj nenadoma zbolel in ukazal nagel umik. Da bi si skrajšal pot, je njegova vojska odšla po bližnjici čez plitvo vodo zaliva Wash. To pa je bilo zanjo usodno. Ko so hodili čez zaliv, je nastala plima in Johnovi vojaki so izginili v valovih, z njimi pa tudi več voz, naloženih z zlatom in drugimi dragocenostmi. Kralj John se je sicer rešil, toda bil je brez vojakov in zaklada. Čez nekaj dni je umrl. Njegov sin Henry III. pri kronanju ni dobil več očetove krone, temveč samo navaden zlat obroč.

Najsodobnejši iskalci zaklada kralja Johna

Zaklad kralja Johna, okrog katerega se je spletala legenda, je vedno privlačeval pustolovce in ljudi, željne obogatitve na lahek način. Toda doslej ga še nihče ni našel.

Pred kratkim pa se je na kraju, kjer je kralj John baje izgubil svoj zaklad, sestala skupina strokovnjakov in tehnikov, ki bodo kmalu z najsodobnejšimi aparati začeli preiskovati tla in iskati potopljeni zaklad. Na kraju, kjer je kralj John s svojo vojsko hodil še po vodi, so danes peščena tla, ker se je morje za nekaj sto metrov umaknilo. Na tem kraju je iskal zaklad leta 1933 že neki Amerikanec. Porabil je 80 tisoč dolarjev, našel pa ni nič.

Ekipa, ki zdaj išče zaklad, je izdelala aparat, ki na osnovi ultrakratkih valov lahko preiskuje zemljo do globine deset do dvanajst metrov. Pravijo, da so že našli bližnjico, po kateri je hodil kralj John. To bo precej težak in dolgotrajen posel, toda iskalci zaklada se nadejajo uspeha.

NEVERJETNO, TODA RESNIČNO

IZLET V TANKU

Tankist Walter F. Brown bi rad popeljal svojo zaročenko na sprehod. Ker pa ni imel avtomobila, si je izposodil enostavno tank. Toda ta romantičen sprehod ni trajal dolgo. Zaročenca pa je stal precej — dve leti zapora.

APARAT PROTI SMRČANJU

Med nenavadnimi izumi je tudi najnovejši aparat proti smrčanju. Iznajditelj pravi, da deluje zelo enostavno in učinkovito. Treba ga je spraviti pod blazino in ob pritisku na gumb ljubeznivo opozori smrčečega: »Obrni se, dragi!«

ZAKAJ PIJEJO JAPONCI

Policijske oblasti v Tokiu so ugotovile, da je vsako leto v decembru in januarju največ pijancev. Letos so dosegli rekord: kar 3 milijone 200 tisoč pijancev so našteli v tem času v Tokiu! Neki tokijski časnik tako-le komentira ta pojav: Decembra pijejo meščani Tokia od veselja, ker je konec slabega leta, januarja pa od žalosti, ker se je začelo novo slabo leto!

Nov vulkan na Kamčatki

Prebivalci Kamčatke lahko opazujejo nenavaden prizor. Eden izmed davno ugaslih največjih ognjenikov na polotoku je začel spet bruhati. Strokovnjaki pa si zaradi tega ne delajo posebnih skrbi, ker neki manjši vulkan v bližini kadi že 12 let, ne da bi povzročil kaj škode.

Odkrit je zločin, ki je leto dni vznemirjal vso Kalifornijo

MORILEC Z ZELENO PAPIGO

Vse leto so ljudje v Kaliforniji (ZDA) trepetali pred neznanim roparjem in morilcem, ki je napadal in ubijal zdaj tu, zdaj tam petičnejše ljudi. Policija je vsakokrat ob truplu umorjenega našla tudi majhno zeleno papigo in so zato nadeli morilcu vzdevek »morilec z zeleno papigo«.

Serija teh skrivnostnih zločinov se je začela lani aprila, ko je bila ubita lastnica neke trgovine s pralnimi stroji. Neznanec jo je ubil z zakrivljenim malajskim nožem in odnesel 10 tisoč dolarjev ter razne dragocenosti. V stanovanju je sedela zelena papiga, za katero je policija ugotovila, da ni bila last umorjene žene.

Potem so odkrili truplo nekega trgovca s tobakom iz San Franciska. Tudi v njegovem stanovanju je bila zelena papiga. Ubit je bil iz revolverja. Morilec je moral biti izredno spreten, saj se je splazil v stanovanje na petem nadstropju po ovijalkah, ki so rasle na zidu. Tokrat ni dobil plena, ker je trgovec imel spravljeno vse premoženje v banki.

Policija je zatem odkrila še dva zločina »morilca z zeleno papigo«. Najprej je umoril neko filmsko statistko in ji odnesel okrog 15 tisoč dolarjev ter nakit. Splezal je po pročelju v šesto nadstropje. Potem pa je zabodel z malajskim nožem nekega knjigarnarja. Presenetil ga je v spanju. Tu je dobil svoj največji plen — 120 tisoč dolarjev, nakit in obveznice. Zločin je odkril neki policist, ki je slučajno opazil odprto okno v pritličju. Ko je pogledal skozi njega, je zagledal zeleno papigo, ki je sedela na namizni svetilki ter vlomljeno blagajno.

Ta zelena papiga je končno izdala storilca. Policija je vodila evidenco o vseh trgovcih s papigami. Potem pa je dobila še zadnji dokaz. »Morilcu z zeleno papigo« je končno spodletelo. Kot svojo žrtev si je izbral lastnico nekega bara v San Francisku. Preden je zaspala, je slišala nek šum pri oknu. Prižgala je svetilko in zagledala majhnega moškega v črnem trikoju, z maskiranim obrazom. Naperil je vanjo revolver. Toda v tem trenutku je odločna žena zgrabila steklenico z vodo, ki je stala na nočni omarici in jo vrgla moškemu v glavo. Neznanec je ustrelil, a zgrešil. Potem mu ni preostalo drugega, kot da pobegne.

Po opisu te ženske so zločinca kmalu našli. Bil je Albert Gutery iz San Diega v Kaliforniji, po poklicu trgovec s ptiči. Star je 52 let. Priznal je vse zločine. Ko so ga vprašali, zakaj je pušča na kraju zločina zelene papige, je dejal, da je bil to njegov talisman.

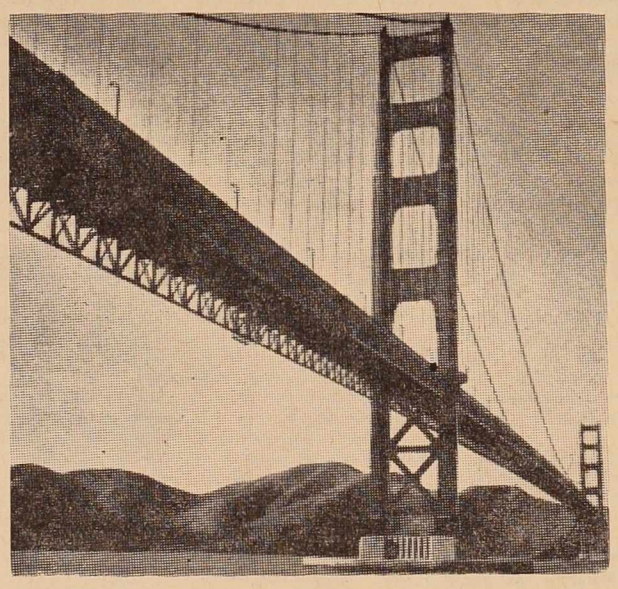

San Francisko — most čez Zlata vrata

Sovjetski znanstveniki v geofizičnem letu

Sovjetski znanstveniki so se dobro pripravili na mednarodno geofizično leto. V SZ so odprli 120 novih znanstvenih postaj. Ponovno so opremili z najmodernejšimi aparati več velikih ladij, na katerih bodo opravljali razne meritve in opazovanja po oceanih. Izdelovali so tudi nove naprave in aparate za proučevanje sončne aktivnosti polarne svetlobe. Pri znanstvenih raziskovanjih v okviru geofizičnega leta bo sodelovalo več tisoč sovjetskih geofizikov, meteorologov, astronomov in strokovnjakov za proučevanje ledenikov.

Ena najbolj zanimivih znanstvenih postaj je bila odprta na daljnjem severovzhodu ZSSR v Jakutiji. Ta postaja proučuje sneg in led. Odprli so jo sredi nedavno odkritega velikega ledenika na planinskem masivu Suntar-Hajata.

Človek se pripravlja na osvajanje vsemirja

Že letos bo poletela v vesolje raketa, ki bo nosila s seboj umetni zemljin satelit. Satelit, kakega pol metra velika krogla z zlato prevleko, bo nekaj časa krožil okrog zemlje in opravil dragocene meritve v stratosferi, ki bodo služila za bodočo človekova prodiranja proti drugim planetom.

Satelit je že napravljen in ga zdaj preizkušajo. Predvsem skušajo iznajti najboljši način, kako bi zasenčili občutljive instrumente pred velikansko vročino, ki bo nastala zaradi trenja. Zlato prevleko pa ima satelit zaradi tega, da bi ga na zemlji kljub veliki oddaljenosti dobro videli.

○ POMURSKI VESTNIK
Izdaja Časopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murski Soboti — Direktor in odgovorni urednik Dragan Flisar — Uredništvo: Murska Sobota, Trubarjev drevored 5/II. — Telefon 1-38. Uprava in oglasni oddelek: Murska Sobota, Kocljeva ulica 7 — Tel. 53 — Naročnina: četrtletna 100, polletna 200, celoletna 400 dinarjev — Rokopisov ne vračamo in ne odgovarjamo zanje — Tekoči račun pri Narodni banki v M. Soboti — Tisk Pomurske tiskarne v M. Soboti.